

Η ΒΡΥΣΟΥΛΑ *

ΜΕΡΟΣ Γ'.

"Ιδια ἡ σκηνοθεσία, ὥπως στὴ δεύτερη πράξη. Μετὰ τὸ μεσημέρι. Ἡ θέρα τοῦ βάθους εἶναι ἀνοιχτή.

ΣΚΗΝΗ Α'. — *Βαλεντίνος, ἔπειτα ὁ Γέρο-Ζητιάνος.*

Βαλ. (Εἶναι μόνος, σιγοκαπνίζοντας τὴν πιπίτσα του, καὶ καταγίνεται νὰ κολλήσῃ χαρτὶ ἀπάνω σ' ἓνα μεγάλο τετράγωνο χαρτόνι βαλμένο καταγῆς. Εἶναι γονατισμένος, καὶ ἀλείβει μὲ γόμμα τὸ χαρτόνι. Ἐπειτα βάζει ἀπάνω ἄσπρες κόλλες καὶ τὶς ἰσιώνει μὲ τὸ χέρι γιὰ νὰ βγάλῃ τὶς ζάρες. Μουρμουρίζει χωρατεύοντας μὲ τὸν ἑαυτό του.) Ἡ ἐργασία ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπο: κ' ἐπειδὴ, ἅμα βάλουμε κάτω τὸ τεφτέρι, εἶμαι ἄνθρωπος. . . (Ἀλλάζει κονβέντα, ἀνασηκώνοντας λίγο τὸ χαρτόνι καὶ κοιτάζοντάς το.) Στὸ μέγεθος, μοῦ φαίνεται, πάει καλά. Μὰ τοῦ μακροῦς δὲν πάει καλά, γιατί δὲ χωροῦνε ὅλα. (Ξαναβάζει κάτω τὸ χαρτόνι καὶ δείχνει μὲ τὸ δείκτη τὰ λόγια ποῦ θέλει νὰ ζωγραφίσῃ ἀπάνω, προσφέροντας μιά-μιά τὶς συλλαβές:) «Πω-λεῖ-ται ἀπὸ σή-με-ρον ἢ πα-ροῦ-σα βύλ-λα μὲ ὅ-λα τὰ ἔ-πι-πλα.» (Συλλογίζεται.) "Οχι, δὲν τὰ χωρεῖ. Ἄς παραλείψουμε τὸ «ἀπὸ σήμερον,» γιατί, νὰ ποῦμε, ὁ ἔξυπνος ὁ ἀναγνώστης τὸ διαβάξῃ μετὰ τῶν γραμμῶν. (Σηκώνεται καὶ παίρνει ἀπάνω ἀπὸ τὸ γραφεῖο ἓνα μεγάλο καλαμάρι.) Ἐδῶ μέσα πρέπει νὰ βρίζεται μελάνι. (Ξαναγονατίζει καὶ μ' ἓνα πινελλάκι ποῦ εἶχε πρόχειρο ἀρχίζει καὶ ζωγραφίζει μὲ τὸ μελάνι, πάντα μουρλογώντας:) Ἐνα «Πι» τεράστιο!

Ὁ Γ. (ἀπὸ μέσα.) Χίλια σὰν ἔχῃς, δῶσ' μου τὰ δυό. . .

Οὐλα σὺν πάρ' τα, καὶ τὰλλα. . . ἐγώ.

Βαλ. "Ω! ὦ! . . . Ὁ συνάδερφός μου εἶναι ζωντανὸς ἀκόμα!

Ὁ Γ. (ἀπὸ μέσα, κοντινέρα.) Ἐλεήστε τὸ φτωχὸ τὸ γέρο θαλασσίνο! (Παρουσιάζεται ἀπὸ τὸ βάθος. Εἶναι πιὸ σαράβαλο, πιὸ κυρτωμένος, πιὸ κουρασμένος.)

Βαλ. Ὅριστε, ὀρίστε, ἀγαπητὲ συνάδερφε. Δὲν μπορῶ νᾶρθω νὰ σᾶς κάμω τεμενάδες στὸν κῆπο, γιατί ἐργάζομαι: δουλειὰ ποῦ ἡ εὐγενία σας δὲν τὴν κάνετε ποτέ! Ἄν θέλετε νὰ μοῦ χαρίσετε τὴν τιμὴ τῆς λουλουδάτης συνομιλίας, ἐμπρός, κοιτιάστε, κοιτιάστε!

Ὁ Γ. (μπαίνοντας ἀργά-ἀργά.) — Δίχως βαρκοῦλα, χωρὶς κουπί, πείνα καὶ δίψα πάντα περναῖ.

Βαλ. Μὰ αὐτὰ νὰι μπαγιατίτσα ψάρια, νὰ πάρ' ἡ δογῆ! Ἡ εὐγενία σας λείπετε ἀπὸ δῶ, κοντὰ δυὸ χρόνια, μοῦ φαίνεται.

Ὁ Γ. (δίχως νὰ τὸ πολυνοιώθῃ.) Κοντὰ δυὸ χρόνια, ναῖσσε, ἀφεν-τιζό.

* Ἡ ἀρχὴ τῆς στῆ σελίδα 379.

Bal. Καὶ σὲ τόσον καιρὸ μέσα, δὲν ἔχετε συνθέσει τίποτα καινού-
ριο; Τὰ ἴδια τραγουδάκια, τὰ ἴδια λόγια...

Ο Γ. Ἔ!

Bal. Κατάλαβα. Δὲ φυσᾷ πρῦμο ἀεράκι γιὰ τοὺς ποιητάδες. Κ'
ἢ εὐγενία σας, κύριέ μου, δὲν τὴν ἱκανοποιήσατε τὴν κοινὴ
προσδοκία. Κ' ἔπειτα σοῦ λένε: «οἱ ἐλπιδοφόροι νέοι!»
(Ἀφοῦ κοιτάξῃ τριγύρω.) Κ' ἢ ἐκλαμπροτάτη συμβία σας;... Τί
τὴν κάνετε τὴ γυναῖκα σας;

Ο Γ. Πέθανε.

Bal. ὦ, διάβολε! Γι' αὐτὸ ἔχεις αὐτὸ τὸ μελαγχολικὸ ὕφος. Αἶ,
τὶ νὰ κάνουμε!... Ἡ γυναῖκα σου δὲν εἴτανε τόσο γερὴ σὰν
κ' ἐσένα, καὶ πάει πρωτύτερα.

Ο Γ. Ἔ, ὄχι. Δὲν πέθανε ἀπὸ φυσικὸ θάνατο.

Bal. Καὶ πῶς πέθανε;

Ο Γ. Τὴν ἔκοψε τὸ τράμ.

Bal. Ἀλήθεια;!

Ο Γ. Ἐκεῖ κάτω, καθὼς στρήβουμε ἀπ' τὴ Μεργελλίνα.

Bal. Ἄ! αὐτὸ δὲν εἴτανε δίκαιο!

Ο Γ. Ἄν ὁ θεὸς τὴν ἔπαιρνε, ὑπομονή! Μὰ ἔτσι... (Κλαίει λίγο.)

Ὅχι, ὄχι! Ὅχι, ἔτσι!

Bal. Καὶ γιατί δὲν ἦρθες πιά ἀπὸ ταῦτα τὰ μέρη.

Ο Γ. Κεῖνὴ τὴν ἴδια τὴ μέρα, μὲ πιάσανε καὶ μὲ πήγανε στὴ
φυλακὴ.

Bal. Στὴ φυλακὴ;!

Ο Γ. Ναῖσκε, ἀφεντικό. Φυλακὴ δὲν εἶναι τὸ φτωχοκομεῖο;

Bal. Ἄ, στὸ φτωχοκομεῖο σὲ πήγανε. Κ' ὕστερα, σὲ διώξανε;

Ο Γ. Ὅχι, ἀφεντικό. Κρυφά-κρυφά... τῶσκάσα.

Bal. Ἐκαμες ἀσκημα. Ἐκεῖ κάτω, ἓνα κρεβάτι καὶ μιὰ σούπα,
τὰ εἶχες.

Ο Γ. Τὴν ἐλευτεριά, κύριε! Τὴν ἐλευτεριά πρῶτ' ἀπ' ὅλα!

Bal. Τὸ ξέρω. Μὰ πρέπει καὶ νὰ τρῶμε.

Ο Γ. Νὰ τρῶμε, πάντα κάτω θὰ βρεθῇ. Ἀνθρώποι μὲ πονετικὴ
καρδιά πάντα βρίσκονται. Λέγει ὁ ἓνας ὄχι; ὁ ἄλλος θὰ πῇ
ναί. Εἶναι πρόσωπα ποὺ ἐμένα δὲ μοῦ εἶπανε ποτὲς ὄχι.

Bal. (σηκώνεται ψάχνοντας τίς τσέπες του.) Ἐγώ, κατὰ κανόνα,
λέγω ὄχι, γιατί ἡ πονετικὴ καρδιά δὲν εἶναι δουλειὰ γιὰ τίς
πλάτες μου. Μά, ἐπειδὴ σήμερα, γιὰ νὰ συνεχίσω μιὰ παλιὰ
συνήθεια... ὄχι δική μου, θέλω νὰ σοῦ πῶ ναί, μπαλώσου.
(Τοῦ δίνει μιὰ πεντάρα.) Καί... μάρς! (Ξαναπιάνει τὴν ἐπιγρα-
φὴ του.)

Ο Γ. (δύσως νάχῃ τὴ δύναμη, προσπαθεῖ νὰ κἀνῃ τὸ χοροῦδάκι του:)

Λά, λά, λά...

Λά, λά, λά... (Μὰ δὲν τὰ καταφέρνει.)

Bal. Μὴ λαβαίνῃς τὸν κόπο, μὴ λαβαίνῃς τὸν κόπο. Σὲ ἀπαλλάσσω!

Ο Γ. Δὲν μπορῶ, καταλαβαίνετε, γιατί δὲν εἶναι πιά ἐκεῖνὴ ποὺ
μοῦ ἔδινε τὸ χρόνο.

Bal. (ἔπειτα ἀπὸ λίγη σιωπὴ.) Μ' ἂν κάθεσαι καὶ περιμένεις ἔδῳ
κι ἄλλα ἔσοδα, γέρο μου, χάνεις ἄδικα τὸν καιρὸ σου. Γιατί

ὁ ἄλλος ὁ συνάδερφός σου — ὁ συνάδερφός σου στὴ φιλολογία — δὲν εἶναι σπίτι· κι ὅσο γιὰ τὴν κυρία μὴν ἐλπίζῃς πὼς θὰ γυρίσῃ νὰ σὲ κοιτάξῃ. Καὶ νὰ σὲ δῇ, δὲ θ' ἄλλῃ οὔτε τὴν παραμικρὴ ἰδέα πὼς σὲ γνώριζε μιὰ φορὰ.

Ὁ Γ. (χαμογελώντας λίγο.) "Ε, ἔ!... Σᾶς ἀρέσει νὰ χωρατεύετε.

Βαλ. Πολὺ πιθανόν· μὰ πρὸς τὸ παρόν, δὲ χωρατεύω.

Ὁ Γ. Μὲ συμπαθοῦσε τόσο, ἡ κυρία!

Βαλ. Μὲ τὴ διαφορὰ πὼς σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, τὰ πράματα δὲν πάνε πάντα τὸν ἴδιο δρόμο. Γίνονται χίλιω λογιῶ ἀναποδιές. "Εκεῖ κάτω, στὴ Μεργελλίνα, πεθαίνει ἡ γυναίκα σου κάτω ἀπὸ τὸ τράμ, κ' ἐδῶ, στὸ Πανσίλυπο, τρελαίνεται ἡ κυρία πού σὲ συμπαθοῦσε. Δὲν εἶναι νάχῃς ἐμπιστοσύνη, ἀγαπητέ μου φίλε.

Ὁ Γ. Πάντα σᾶς ἄρεσε νὰ χωρατεύετε.

Βαλ. Δῶσ' του! τὸ χαβά του!

ΣΚΗΝΗ Β.—*Βαλεντῖνος, ὁ Γέρο-Ζητιάνος, Τερέζα.*

Τερ. (ἀπὸ μέσα.) Ποιὸς εἰν' αὐτὸς πού μοῦ πατάει τὴν οὐρά μου;...
Εἶναι τὸ φόρεμα τ' ὠραῖο αὐτό!... Μοῦ τὸ τσαλακώνετε.

Ὁ Γ. (χαρούμενος, πρὸς τὸ Βαλεντῖνο.) Τώρα θὰ τὸ δῆτε ἂν μὲ συμπαθῇ ἀκόμα!

Τερ. (ἐρχεται ἀπὸ τὴν πρώτη θύρα δεξιά. Φορεῖ ἀρκετὰ ἀκατάστατα ἓνα ὠραῖο φόρεμα τοῦ χοροῦ, ἀνοιχτόχρωμο. "Εχει γυμνά τὰ μπράτσα καὶ τὸ λαιμό. Τὰ μαλλιά της εἶναι μπερδεμένα, ἀλλόκοτα καμωμένα κῶτσο λίγο πρὸς τὰ πίσω χαμηλά, καὶ ἀνάμεσά τους, ἀπάνω στὸ μέτωπο σχεδόν, φαίνεται ἓνα παραξένο ψευδοστολίδι μὲ χρῶμα πολὺ χτυπητό. Φορεῖ στὰ πόδια παλιὰ σκαρπίνια ξεκούμπωτα, καὶ περπατεῖ ἀργά-ἀργά μὲ ἀθῶο καμάρι, σάν κοριτσάκι πού φόρεσε τὰ καλά, γυρίζοντας νὰ βλέπῃ τὴν οὐρά της. Εἶναι κατάχλωμη. Τὰ χαρακτηριστικά της ἔχουνε τὴν ἀκινήσιάν τοῦ μαρμάρινου ἀγάλματος, δίχως τὸ παραμικρὸ ἴχνος πόνου ἢ πίκρας.)

Ὁ Γ. (προσκλίνεται.) "Ο φτωχὸς ὁ γέρο-θαλασσινός...

Βαλ. Σώπα, κ' εἶναι περιττό, ἄνωφελο! (Πρὸς τὴν Τερέζα, προσπαθώντας νὰ τὴν κάμῃ νὰ καταλάβῃ.) Τὸ νού σας, κυρία Τερέζα. Εἶναι μελάνια ἐδῶ. (Μέσα του.) Μὰ καλὴτερα θ' αἶναι νὰ μετακομίσουμε τὸ μαγαζί. (Πρὸς τὴν Τερέζα, καθὼς μαζεῖται τὰ σόνεργά του καὶ σηκώνεται.) "Ετσι δὲν ἔχετε φρόβο νὰ λερώσετε τὸ φόρεμά σας.

Τερ. Εἶσαι πολὺ εὐγενής, ἐσύ. "Απὸ ποιὸν ἔμαθες;

Βαλ. "Εμαθα ἀπὸ σᾶς, κυρία Τερέζα.

Τερ. Καὶ πού μ' ἔχεις ἀνταμώσει;

Βαλ. Μὰ παντοῦ, θαρρῶ.

Τερ. Καὶ πὼς εἵμουναι ντυμένη;

Βαλ. (κάνοντας τόπο ἀπάνω στὸ γραφεῖο, ἀνάμεσα στὰ βιβλία, τὰ χαρτιά, καὶ στὶς ἐφημερίδες.) "Οχι, σάν καὶ σήμερα. Σήμερα, εἰστε πιὸ κομψή.

Τερ. (εὐχαριστημένη.) Ναί, ναί! Βέβαια!

Βαλ. Εἶστε ντυμένη με πιὸ λοῦσο.

Τερ. Εὐχαριστῶ! (Κοιτάζει με προσοχή τὸ φόρεμά της ἐδῶ κ' ἐκεῖ.)

Ὁ Γ. (ἐπιμένοντας γιὰ νὰ τὸν προσέξῃ ἡ Τερέζα καὶ δίνοντας τόνο ἰκεσίας στὰ στιχάκια του:)

Κλείσε τὰ μάτια—πάνου στὸ κῦμα,
καὶ νὰ τ'ανοίξῃς—σὰ δῆς στεριά... .

Τερ. (ποὺ σ' αὐτὰ τὰ λόγια γύρισε νὰ δῇ, ἔπειτ' ἀπὸ λίγη σιωπή, συμπληρώνει τὴ στροφή, μ' ἓνα μονότονο τονισμό, σὰ νὰ θέλῃ νὰ μιμηθῇ ἀσύνειδα τὴ φωνὴ τοῦ γέρου ζητιάνου:)

Σὰ δῆς στεριά—ὄρτσα παννιά:
βάρδα ἀπὸ ξέρα—νύχτα καὶ μέρα.

Βαλ. (τινάζεται με ἀπορία καὶ λέγει μόνος του.) Παράξενο!

Ὁ Γ. (με χαρὰ γιὰ τὸν θυμήθηκε ἐκεῖνη.) Ζήτω! Ζήτω!

Τερ. (τὸν πλησιάζει καὶ τὸν καλοκοιτάζει με περιέργεια.)

Βαλ. (ἐνδιαφέρεται με τὸ ἀπροσδόκητο αὐτὸ φαινόμενο, ποὺ θυμήθηκε ἡ Τερέζα, καὶ πηγαίνει κοντά της, σὰ νὰ θέλῃ νὰ κάμῃ κι ἄλλο πείραμα.) Κυρία Τερέζα, θέλετε νὰ δώσετε αὐτὲς τὲς πεντάρες στὸ γέρο σας τὸ ζητιάνο; (Τῆς δίνει πεντάρες.)

Τερ. (με κίνημα μηχανικὸ, παίρνει τὲς πεντάρες. Ἐπειτα κάνει ἓνα βῆμα ἔμπροσ, σὰ νὰ ζητῇ κάποιον, ποὺ δὲν τὸν βλέπει.)

Βαλ. (δείχνοντας τὸ Γέρο.) Σὲ τοῦτονε, σὲ τοῦτονε!

Ὁ Γ. (ἀπλώνει τὴν παλάμη, με αγωνία.)

Τερ. (τοῦ χαμογελά. Διστάζει, κλονίζεται.)

Βαλ. Λοιπὸν;

Τερ. Ἀργότερα.

Ὁ Γ. (τραβώντας πίσω τὸ χέρι του, ἀποκαρδιωμένος.) Ἀπὸ τότε ποὺ ἔχασα τὴ γριά μου, δὲν ἔχω πιά τύχη!

Βαλ. Ἀφοῦ σοῦ τὲς ἔταξε «ἀργότερα», ποιεῖς νᾶσαι βέβαιος πὼς θὰ σοῦ τὲς δώσῃ. (Πρὸς τὴν Τερέζα.) Δὲν εἰν' ἀλήθεια; θὰ τοῦ τὲς δώσετε!

Τερ. (γλυκά.) Δὲν ξέρω.

Βαλ. Ναί, θὰ τοῦ τὲς δώσετε, γιὰτὶ εἶστε καὶ σεῖς ἓν' ἀπὸ κεῖνα τὰ πρόσωπα ποὺ δὲν τοῦ εἶπανε ὅχι ποτέ.

Τερ. ... Εἶμαι τόσο μικρή!...

Βαλ. Μάλιστα! (Στέκεται μιὰ στιγμὴ καὶ τὴν κοιτάζει καλὰ ἔπειτα, ἀνασηκώνει τοὺς ὤμους, μαζεύεται στὸν ἑαυτό του, γυρίζει στὸ γραφεῖο, ξαναπιάνει τὸ πινελλάκι καὶ συνεχίζει τὴ ζωγραφικὴ του στὸ χαρτόνι, λέγοντας ὅ,τι γράφει με σιγανὴ φωνή:.) «Πωλεῖται ἡ παροῦσα βίλλα με ὅλα τὰ ἐπιπλα.»

Τερ. (πρὸς τὸ Ζητιάνο, σὰ νὰ ἠθέλε νὰ τὸν καταπραΰνῃ.) Εἶσαι καὶ σὺ καλός!

ΣΚΗΝΗ Γ.—*Βαλεντῖνος, Τερέζα, ὁ Γέρο-Ζητιάνος, Στέφανος.*

Στέφ. (ἔρχεται ἀπὸ τὸ βάθος, ἀδυνατισμένος, κατσουφιασμένος. Περι-
wώντας, λοξορῖχνει στὴν Τερέζα μιὰ ματιά, περισσότερο ἄγρια παρὰ
σύμπονετική, καὶ δίχως νὰ δώσῃ προσοχή στὸ Ζητιάνο, ποὺ προσ-
κλίνεται στὸ πέρασμά του, κἀθεται.)

Βαλ. Γύρισες πολύ;

Στέφ. Ναί.

Τερ. (βλέποντας τὸ Στέφανο νὰ μπαίνει, εἶχε πάρει τὴ στάση τῆς μαθη-
τρούλας ποὺ φοβᾶται τὴν παρουσία τοῦ ἄγριου τοῦ δασκάλου, καὶ
τώρα, σιγανά, φέροντας τὸ δείκτη στὰ χεῖλῃ της, ὁρμηνεύει τὸ
Ζητιάνο νὰ μὴ μιλήσῃ.) Σςςςτ!... μιλιὰ!... "Ἐλα! "Ἐλα μαζί
μου. (Τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ μπράτσο, γαντζώνεται θαρρεῖς ἀπάνω του
γὰ νάβρῃ προστασία, καὶ τὸν ὁδηγεῖ πρὸς τὸν κήπο, κρυφολέγοντάς
του:) Περπάτα, σιγά, σιγά...

Στέφ. (μὲ τὴν ἄκρῃ τοῦ ματιοῦ, κοιτάζει τὴν Τερέζα καὶ τὸ Ζητιάνο
ποὺ φεύγουνε.) Ἀπὸ πότε εἴταν ἔδῳ;

Βαλ. Ποιός; Ἡ κυρία Τερέζα;

Στέφ. Ἐννοεῖται,—ποιός ἄλλος;

Βαλ. Δυὸ-τρία λεπτά.

Στέφ. (μὲ ἀόριστη δυσπιστία.) Μιλοῦσε... μὲ τὸ ζητιάνο;

Βαλ. Λίγο μ' αὐτόνε, λίγο μ' ἐμένα...

Στέφ. Κ' ἔφυγε, γιατί ἦρθα ἐγώ;

Βαλ. Κοίτα, μὴ θέλῃς νάβρῃς σειρὰ σ' ὅ,τι κάνει ἢ σ' ὅ,τι λέγει,
γιατὶ θάτανε τρέλα χειρότερη ἀπὸ τὴ δική της.

Στέφ. Ἄ, ὄχι. "Εἶται κάνει πάντα. "Ὅστε ὑπάρχει κάποια σειρὰ.

Βαλ. (γὰ νάλλῃξῃ ὁμιλία, ἀποτελειώνοντας τὴν ἐργασία του.) Νὰ τὸ
κρεμάσουμε στὰ κάγκελλα ποὺ εἶναι πρὸς τὸ δρόμο, αὐτὸ τὸ
μαραφέτι, ἢ ἀπάνω, σὲ κανένα παράθυρο στὸ ἀπάνω πάτωμα;
"Εγὼ θάλεγα: καλῆτερα στὰ κάγκελλα. Ἐκεῖ θὰ φαίνεται πιὸ
καλά. Σοῦ τόφρειαξα, τέλειο ἀριστούργημα! Καὶ εἶμαι βέβαι-
ος, ἅμα τὸ διαβάσουνε, βροχή οἱ μουστερηδες! "Εδῶ, στὸ
Πανσύλυπο, δὲν εἶνε ποτὲ γιὰ πούλημα οὔτε πιδαιμὴ οἰκόπεδο.
Καὶ νὰ παρουσιασθῇ ὁ ξένος, ὁ παραλῆς...

Στέφ. Μὴν ἐνοχλῇσαι. Ἡ βύλλα εἶναι πουλημένη.

Βαλ. Νά τα! Μιά φορὰ ποὺ ἐργάστηκα κ' ἐγὼ στὰ σοβαρά! Νά!
(Φασκελῶνε τὸ χαρτόνι.) "Ὅστε, σὰν ἔκαμες τὴν ἀπόφαση νὰ
πουλήσῃς, τὸν εἶχες κιόλα τὸν ἀγοραστή;

Στέφ. Εἴτανε κιόλα μιὰ σοβαρὴ πρόταση.

Βαλ. Τότε, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία: ὁ ἀγοραστής σου... εἴτανε
γυναίκα.

Στέφ. Μὴν κάνῃς ταπεινοὺς ὑπαινιγμούς, ἡλίθιε!

Βαλ. Ἡλίθιος ὅσο θέλεις, μὰ ἡ πριγκηπέσσα Μεράλδα Χέλλερ
εἴτανε ἐνθουσιασμένη μὲ τούτῃ τὴ βυλλίτσα, καὶ σύ, τὸ κάτω-
κάτω, ἂν τῆς τὴν πουλοῦσες, δὲ θὰ κηλίδωνες διόλου τὴν ἀξιο-
πρέπειά σου. Τὸ μόνο παραπανιστὸ κέρδος ποὺ θὰ τσέπωνες
θάτανε νὰ μπορῇς νὰ τὴν ξαναβλέπῃς συχνὰ τὴ βυλλίτσα σου
καὶ νὰ βροίσκῃς ἔδῳ καμιά ἀναμνηστικὴ πλάκα πρὸς τιμὴ σου.
(Πηγαίνει καὶ βάζει τὸ χαρτόνι ἀπάνω σ' ἓνα ράφι τῆς βιβλιοθήκης.
Φαίνεται κι ἀπὸ μακριὰ ἡ ἐπιγραφή: «Πωλεῖται ἡ παρῶσα βύλλα
μὲ ὅλα τὰ ἐπιπλα.»)

Στέφ. Δὲν ἔχω πιά καμιά σχέση μαζί της ἀπὸ τότε ποὺ βγῆκε
στὰ φόρα τὸ σκάνταλο ποὺ φανέρωσε τὴν καταγωγὴ της καὶ
τὴν ὑποπτη ζωὴ της. Τὸ ξέρεις καὶ καμώνεσαι πὼς δὲν τὸ

ξέρεις, γιατί βρίσκεις γούστο νά μου πετᾷς τὰ βέλη τῆς εἰρωνείας σου.

Βαλ. Αὐτό, ἂν δὲν κάνω λάθος, τὸ λένε «μανία καταδιώξεως.» Ἐγὼ μιλοῦσα μὲ ὅλη τὴν καλὴ πίστι, γιατί ποτέ μου δὲ ζαλίστηκα γιὰ τὴν προειρημένη κυρία ὅσο γιὰ τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Κορέας, ποὺ δὲν ἔλαβα ἀκόμα τὴν εὐχαρίστηση νὰ κάμω τὴ γνωριμία του. Ἐγίνε σκάνταλο; Τὰ χάλασες μαζί της; Δὲ θὰ ξαναῦδωθῇτε ποτὲ πιά; Χαίρουνται πολὺ, καί... εἰσέρχομαι στὴν ἡμερησία διάταξη. Ἐκεῖνο ποὺ ἤθελα εἶναι νὰ μὴν τὴν ἔχῃς πουλήσει στὰ κουτουροῦ, γιὰ πέντε παράδες.

Στέφ. Ὁ ἀγοραστής εἶναι πολὺ πλούσιος.

Βαλ. Ποιὸς εἶναι;

Στέφ. Κάποιος κύριος Μαρκολίνης.

Βαλ. Τραπεζίτης;

Στέφ. Ὁχι. Εἶναι δερματέμπορος.

Βαλ. Ὡ, Θεέ!... Ἐγὼ θὰ ἤθελα τοῦλάχιστον τραπεζίτη. Κ' ἔπειτα μοῦ φαίνεται πολὺ ποράξενο πὼς γνωρίζεις ἐσὺ ἔτσι πρόστυχο κόσμο.

Στέφ. Εἶναι πελάτης τοῦ συμβολαιογράφου μου.

Βαλ. Εἶναι κεῖνος ὁ χοντράνθρωπος πού, ἐφωδιασμένος ἀκριβῶς μὲ μιὰ συμβολαιογραφικὴ σύσταση, ἦρθε χτὲς μπράτσο μὲ τὴ γυναῖκα του; Αὐτὸς εἶτανε σωστὴ φώκια· ἐκεῖνη ὅμως εἶχε μιὰ μυτουλά ἀνασηκωτὴ ποὺ ὑπόσχεται πολλὰ. Θὰ τοῦ φτειάξῃ καὶ θὰ τοῦ φτειάξῃ ὁμορφιὲς σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸ μικρὸ παράδεισο. Κι αὐτὸ μὲ παρηγορεῖ.

Στέφ. Μὲ λίγα λόγια, εἶσαι χαρούμενος σήμερα; Τὸ ξεπούλημά μου σὲ διασκεδάζει;

Βαλ. (σοβαρεύεται.) Τί νὰ σοῦ ἀπαντήσω; Θὰ φαινότανε ἴσως πιθανὸ αὐτὸ ποὺ λές, ἂν δὲν εἴσουν ἐσὺ ποὺ μοῦ δίνεις καὶ τρώω.

Στέφ. Κ' ἐλπίζεις πὼς θὰ μπορέσω νὰ ἐπιτρέψω ἀκόμα πολὺν καιρὸ στὸν ἑαυτό μου τὴν πολυτέλεια, νὰ σοῦ δίνω νὰ τρῶς;

Βαλ. Ὡς τόσο, θὰ πάρῃς χρήματα ἀπὸ τὸν κύριο Μαρκολίνη.

Στέφ. Ἐχὼ χρῆν, καὶ πρέπει νὰ τὰ ἔξοφλήσω.

Βαλ. Ἄν ἔχῃς πουλήσει σὲ λογικὴ τιμὴ, περιθώριο θὰ μείνῃ. Κ' ἔπειτα... εἰν' ἀλήθεια, ναί, πᾶνε δυὸ χρόνια κι ἀπάνω ποὺ δὲν ἀποφασίζεις νὰ γράψῃς οὔτε μιὰ λέξη, γιατί ἴσα-ἴσα στὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία ποὺ λαχταροῦσες κ' εἶτανε τῆς μοίρας σου νάποχτήσης, δὲ βρῆκες παρὰ ἓνα πούφ! Μὰ ποιὸς τὸ ξέρει! (Σὰ νὰ προσπαθῇ νὰ τοῦ δώσῃ θάρρος.) Κατὰ τὴ γνώμη μου, μὲ τὴν ἴδια τὴν πίκρα σου γιὰ τὸ ἀγαθὸ ποὺ ἔχασες, μπορεῖς νὰ ξαναγεννηθῇς. (Ξαναβάζοντας σὲ τάξη ἀπάνω στὸ γραφεῖο τὰ χαρτιά, τὰ βιβλία, τὲς ἐφημερίδες.) Καὶ δὲ θάνα διόλου ἀνάγκη νὰ ἐπιμείνῃς νὰ γράψῃς τὸ ἔργο ποὺ θὰ σαστίσῃ ὁ κόσμος, τὸ ἔργο τὸ ἀθάνατο. Κάθε ἄλλο! Ἄν ἀποφασίσῃς, καὶ καλὴ, νὰ πετάξῃς στὶς φλόγες τοῦ καθαριοῦ τὸ χειρόγραφο μ' ἐκεῖνο τὸ καταραμένο πρῶτο ἄσμα. (τὸ δείχνει μὲ λύσσα

άπάνω στο γραφείο,) πού ἔγινε ὁ ἐφιάλτης σου, θὰ ξαναφιλι-
ωθῇς μετὰ τὸ καλαμάρι καὶ τὰλλα τὰ λεφτά, τότε, δὲν μπορεῖ
παρὰ νὰρθοῦνε. Μὲ τὸ ὄνομα πού ἔχεις!

Στέφ. Ἄ, ἄ! Μὲ τὸ ὄνομα πού ἔχω!

Βαλ. Δὲν τὸ ξεχάσανε διόλου, ξέρεις. Μ' ὅλη τὴ σιωπὴ σου, τὸ
διαβάζω συχνὰ στὶς ἐφημερίδες, στὰ περιοδικά...

Στέφ. Τὸ θυμοῦνται μόνο γιὰ νὰ φωνάζουνε στὸν κόσμον πὼς
δὲν ἔδωκα ὅ,τι περιμένανε ἀπὸ μένα· τὸ θυμοῦνται γιὰ νὰ
μοῦ χτυποῦνε στὰ μοῦτρα τὴν προσωπικότητά μου, γιὰ νὰ
ἐπικυρώνουνε τὴν ἀδυναμία μου, γιὰ νὰ με καταδιώκουνε κι
αὐτοὶ σὰν ἄσπλαχνοὶ τοκογλύφοι.

Βαλ. Ἄς τοὺς νὰ βγάλουνε τὸν κόρακα, καὶ ρίξουν σὲ τίποτα
πραχτικώτερο.

Στέφ. Σὲ τί;

Βαλ. Ἀκούω νὰ λένε πὼς μετὰ τὴ δημοσιογραφία βγάζει κανεὶς
πολλά. Κάνε τὸ δημοσιογράφο. Δὲν πιστεύω νᾶναι καὶ πολὺ
δύσκολο ἐπάγγελμα.

Στέφ. Εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τῆς γραπτῆς ψευτιᾶς· καὶ γιὰ νὰ γράφῃς
ψέματα, χρειάζεται ἐξυπνάδα.

Βαλ. Ἐχεις ἐσύ, ἕνα σωρό!

Στέφ. Θαρρεῖς πὼς εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ μετὰ κολακεύῃς. Βγάλ'το
ἀπ' τὸ νοῦ σου; Μιά φορὰ σὲ πλέρωνα καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμα.
Τώρα, ὅχι! Ἡ κολακεία μετὰ θυμώνει, μετὰ φαρμακώνει, μοῦ
ἀφορμίζει ὅλες μου τὶς πληγές. Ποῦ εἶναι ἡ ἐξυπνάδα μου,
τὸ μυαλό μου τώρα πιά; Ποῦ εἶναι; Ποῦ εἶναι; Δὲν τὸ ξανα-
βρίσκω οὔτε γιὰ νὰ δημιουργήσω τὸ ἔργο τὸ ἀθάνατο, οὔτε
γιὰ νὰ σκύψω νὰ μουντζουρώσω ταπεινὰ ἕνα κουρελόχαρτο.
(Μὲ σπαραχτικὴ ὑπερέξαψη.) Ἐχω περάσει νύχτες ἀλάκαιρες,
ἔδω, ἔδω—καὶ δὲν τὸ ἀγνοεῖς ἐσύ—δίπλα στὸ γραφεῖο τοῦτο,
ζητώντας μιὰ εἰκόνα, ζητώντας μιὰ ἰδέα ὁποιαδήποτε, σφυρο-
κοπώντας ἀνώφελα τὸ κεφάλι μου, σπαράζοντας πού δὲν εἶχα
τὴ δύναμη νὰ σκεφτῶ, θεατὴς ὁ ἴδιος τῆς ἀγωνίας τοῦ πνεύμα-
τός μου, καὶ νοιώθοντας, ἔπειτα, σὰ νὰ εἶχα αἴσθησι καὶ μετὰ
τὸ θάνατό μου, τὸ ξέσκιμα τοῦ λειψάνου μου φαγωμένου
ἀπ' τὰ κοράκια! (Σιωπὴ. Ἐπειτα, πένθιμος, μετὰ τὰ μάτια στυλω-
μένα.) Τὸ μυαλό μου δὲ δουλεύει πιά. Νὰ ἡ τρομερὴ ἀλήθεια.
Μοιάζει σὰ μηχανὴ πού τῆς ἔλειψε γιὰ πάντα ἡ δύναμη πού
τὴν κινοῦσε!

(Σιωπὴ.—Ἀκούεται ἀπὸ μέσα τὸ τραγοῦδι τοῦ Ζητιάνου, πού
ξαναχορεύει τώρα.)

Ὁ Γ. (ἀπὸ μέσα.) Λά, λά, λά,
λά, λά, λά...

(Ἀκούεται καὶ ἡ φωνὴ τῆς Τερέζας, πού ξαναλέγει ἀπαλότατα τὸ
τραγοῦδι, χτυπώντας πολὺ ἀλαφρὰ καὶ τὰ χέρια, γιὰ νὰ τοῦ κρατῇ
τὸ χρόνο, ὅπως ἔκανε ἡ πεθαμμένη Γριά:)

Τερ. (ἀπὸ μέσα.) Λά, λά, λά,
λά, λά, λά...

Βαλ. (τινάζεται.) Μὰ εἶν' αὐτὴ! (Πηγαίνει στὴ θύρα τοῦ βάθους γιὰ

νά τῇ δῇ. Ἡ φωνὴ τῆς Τερέζας ἀκούεται μακρῆτερα.)

Στέφ. (δίχως νὰ στρέψῃ, μὰ ὅλος συρμένος ἀπὸ κεῖνῃ τῇ φωνῇ:)
Τί κάνει;

Βαλ. Προβαίνει μέσ' στὸ δασάκι μαζί μὲ τὸ ζητιάνο, καὶ χτυπᾷ ρυθμικὰ τὰ χέρια, ἐνῶ αὐτὸς κάνει πὼς χορεύει τὸ συνηθισμένο τὸ χοροῦδάκι του γιὰ τὸ εὐχαριστῶ. (Πολὺ εὐχαριστημένος, σὰ νὰ μιλάῃ μόνος του.) Εἶναι φανερό, θὰ τοῦ ἔδωκε ἔλεημοσύνη. (Ἡ φωνὴ τῆς Τερέζας σβήνει μακριά.)

Στέφ. Χτυπάει τὰ χέρια;

Βαλ. Ναί, ὅπως ἔκανε ἡ γριούλα. Θυμᾶσαι.

Στέφ. (μὲ τὸ νου τοῦ ἄλλου.) Ὅχι.

Βαλ. Ὅπως ἔκανε ἐκεῖνῃ ἡ γυναικούλα, ἡ ζαρόγρια, ποὺ συνόδευε τὸ διακονιάρη.

Στέφ. Καὶ ἐκεῖνῃ ἡ γυναικούλα δὲν τονε συνοδεύει πιά;

Βαλ. Ἀφοῦ πέθανε!... (Ἀρκετὴ σιωπῇ. Ὅλο καὶ κοιτάζει μὲ ζωηρὴ εὐχαρίστηση, καὶ μὲ σκόπιμη ἐπιμονὴ σχολιάζει.) Τώρα, ἔπαιψε ὁ χορός. Ὁ γέρος μουτσοκλαίει, καὶ αὐτὴ τοῦ μιλά.

Στέφ. Τί τοῦ λέει;

Βαλ. Εἶναι τόσο μακριά! Βλέπω καὶ δὲν ἀκούω. Ἐκεῖνῃ τὸν προσκαλεῖ νὰ καθήσῃ δίπλα της, κάτω ἀπὸ τὴ μεγάλη τὴ βαλανιδιά... Μὰ καὶ πολὺ τρυφερό θὰ τοῦ εἶπε τώρα, γιατί ὁ γέρος δὲν κλαίει πιά. Κάθονται κ' οἱ δυὸ καταγῆς, καὶ φαίνονται σὰ χαρούμενοι.

Στέφ. (μὲ σκληρὸ τόνο.) Βαλεντίνε, ἔλα δῶ!

Βαλ. (πλησιάζοντας.) Τί εἶναι;

Στέφ. Τίποτα μ' ἐνοχλοῦσες.

Βαλ. Σ' ἐνοχλοῦσα ποὺ σοῦ ἔλεγα τί ἔκανε ἡ κυρία Τερέζα;!

Στέφ. Μ' ἐνοχλοῦσες ποὺ ἔστεκες ἐκεῖ μὲ τὴ στάση σου ἐκεῖνῃ ποὺ μᾶς κάνεις τὸν ἔξυπνο!

Βαλ. Ἐγὼ εἶχα καμιά στάση ποὺ κάνω τὸν ἔξυπνο;!

Στέφ. Νὰ μὴ ζυγιάξῃς κάθε λέξη ποὺ μοῦ βγαίνει ἀπ' τὸ στόμα!

Βαλ. Μά, παρακαλῶ, μὲ ρώτησες: « τί κάνει; » Κ' ἐγὼ σοῦ ἀπάντησα. Κ' ὕστερα μοῦ λὲς πὼς σ' ἐνοχλοῦσα.

Στέφ. Αἶ, μὴν τὸ πάρατραβᾷς! Δὲ θάχῃς τὴν ἀξίωση, νομίζω, πὼς εἶσαι τόσο σημαντικὸ πρόσωπο ὥστε νὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ σοῦ δίνω πάντα λόγο γιὰ ὅτι σοῦ λέγω.

Βαλ. Ἐγὼ δὲν ἔχω βέβαια τὴν ἀξίωση πὼς εἶμαι σημαντικὸ πρόσωπο.

Στέφ. Λοιπόν, σόπαινε.

Βαλ. (ὑπομονετικά.) Σωπαίνω.

Στέφ. (σηκώνεται, καὶ σιγά-σιγά παραφέρεται ὡς τὸ τέλος.) Κάτω ἀπὸ τὴ φλούδα τῆς ταπεινοσύνης καὶ τοῦ ἀστείου ὕψους τοῦ γελοιοποιοῦ κυνηγᾷς ἀδιάκοπα ἓνα σκοπό, νὰ μὲ κάνῃς νὰ παρατηρῶ πόσο εἶμαι χαμηλὰ μπροστὰ στοὺς ἄλλους!

Βαλ. Μά, τὼρ' ἀκόμα μὲ κατηγοροῦσες πὼς σὲ κολακεύω.

Στέφ. (μιλώντας θυμωμένα.) Σὰν τὸ σκλάβο τὸν ἀχαῖρευτο ποὺ κολακεύει τὸν ἀφέντη γιὰ νὰ τοῦ προκαταλάβῃ τὴν ἐπιείκεια. Τί ἄλλο εἶμαι γὰ γιὰ σένα; Γιὰ σένα τί ἄλλο θὰ εἶμουν,

ἂν δὲν εἰσούν ἐσὺ ἀναγκασμένος στήν ὑποταγή; Ὡς κι αὐτὸς ὁ γεροξεκουτιάρης πὺν ζητεῖ λημοσύνη σου προξενεῖ μεγάλη-
τερη συμπάθεια· καὶ τῶβρες γλέντι νὰ κάθεται νὰ μοῦ λές
πὼς ἡ τρελή τοῦ παρηγορεῖ τοὺς καημοὺς καὶ τοῦ σκουπίζει
τὰ δάκρυα. Στήν ἀμάθεια τῇ δικῇ σου, αὐτὸς ὁ ζήτουλας
φαίνεται πλάσμα πιὸ ἄξιο νὰ τὸ προσέξῃς, πιὸ διαλεχτὸ ἀπὸ
μένα. Εἰν' αὐτός, εἰν' αὐτὸς πὺν ἀξίζει νὰ διατηρηθῇ μέσ'
στοὺς ἀνθρώπους! Εἰν' αὐτὸς πὺν ἀξίζει κάθε παρηγορία!
Εἰν' αὐτὸς πὺν ἀξίζει νὰ τὸν πονέσουν ὅλοι!...

Βαλ. (μὲ δύναμη.) Μὰ τὴ συμπόνια τῶν ἄλλων, ἐσὺ δὲν τὴ
θέλεις!

Στέφ. Δὲν τὴ θέλω, ὅχι! Καὶ θέλω νά'χω ἀπεναντίας, ὥς τὴν
τελευταία στιγμή, τὸ δικαίωμα νὰ φωνάξω πὼς δὲν ὀφείλω
τίποτα σὲ κανένα. Ἄ! τὴν εἶχате ὅλοι σας ἐπιθυμήσει καὶ
ἐπιταχύνει μὲ τίς εὐχές σας τὴν πτώση μου; Ἡ τρυφερὴ
καρδιά σας, φοβισμένη μὲ τὸν κίντυνο τῆς τυραννίας, λαχτάρησε
τὴ στιγμή πὺν θά'ρριχνα τάρματα ἐγώ; Μὰ ἐγὼ δὲν ἐννοῶ
νὰ παραδοθῶ. Δὲν ὑποχωρῶ, τᾶκοὺς! Δὲν ὑποχωρῶ καὶ δὲν
παρακαλῶ! Ξεγράφω καλῆτερα ἐγὼ τὸν ἑαυτό μου. Καταστρέ-
φουμαι μόνος μου... (Χένεται ἀπάνω στὸ γραφεῖο, ἀρπάζει τὸ
χειρόγραφό του καὶ τὸ ξεσκίζει μὲ μανία.) Καταστρέφουμαι μόνος
μου, δίχως κἂν ἡ συμπόνια ἐμὲ νὰ τοῦ ἴδιου νὰ
μ' ἐμποδίσῃ, καὶ γελῶ στὰ μοῦτρα σας, πὺν σᾶς περιφρονῶ
ἀκόμα!... (Σιωπῇ.— Ἀκκουμπάει στὸ γραφεῖο, μηδενισμένος,
συντρίμμι, καὶ σὰ νὰ μιλάῃ πρὸς τὴ συνειδήσιν του, μὲ τρέμουλη
φωνὴ λέγει σιγανά:) Ὅχι!... Δὲν εἰν' ἔτσι!... Δὲν εἶναι πιά
ἔτσι!

Βαλ. (λυπημένος, ἡσυχος, δειλιασμένος, προσπαθώντας νὰ μὴν κίνη
θόρυβο, μαζεύει ἀπὸ κάτω τὰ κομμάτια τοῦ χαρτιοῦ, καί, πίσω ἀπὸ
τὸ Στέφανο, ἀνοίγει κρυφὰ ἓνα συρτάρι τοῦ γραφείου καὶ τὰ βάζει
μέσα.)

Τερ. (ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μαζριά.) Κοίτα, κοίτα κείνη τὴ νεράιδα πὺν
πάει κατὰ τὸ σπῆτι μου! Περιπατάει ἀπάνω στὰ λουλούδια καὶ
δὲν τὰ σπάζει.

Στέφ. (πρὸς τὸ Βαλεντίνο.) Ποιὰ ἔρχεται;

Βαλ. (τρέχει πρὸς τὴ θύρα τοῦ βάνου καὶ ἀνατινάζεται ξαφνισμένος καὶ
ἀνήσυχος.) Ἡ πριγκιπέσσα Χέλλερ!

Στέφ. (περιφρονητικά, μὲ ἀπορία καὶ αὐτὸς.) Καὶ τί ἔρχεται νὰ
κάμῃ ἐδῶ;

Βαλ. Ἄν σὲ πειραῶξῃ νὰ τὴ δεχθῇς, σὲ ξεφορτώνω ἐγώ.

Στέφ. (μένει λίγο ἀναποφάσιστος· ὕστερα ὁμῶς μὲ σταθερὴ ἀπόφασιν,)
θὰ τὴ δεχθῶ!

Βαλ. (ἀνασηκώνοντας τοὺς ὤμους.) Ὅπως σου ἀρέσει, (φεύγει ἀπ'
ἀριστερά.)

Στέφ. (πηγαίνει νὰ τὴν προαπαντήσῃ.)

ΣΚΗΝΗ Δ'—**Στέφανος** καὶ **Μεράλδα**.

Μερ. (φτάνει στὸ κατώφλι πρωτῆτερά του καὶ σταματᾷ ἐκεῖ, σοβαρῇ

καὶ μετρημένη.) Μοῦ παραχωρεῖτε, Στέφανε, τὴν ἄδεια νὰ σᾶς κάμω μιὰ ἐπίσκεψη ;

Στέφ. Παρακαλῶ.

Μερ. (Προχωρεῖ μέσα στοῦ δωματίου.)

Στέφ. (ἀφ' οὗ κλείσῃ τὴ θύρα.) Μὰ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε καὶ σεῖς νὰ μὴ σᾶς κρύψω τὴ βαθεῖά μου τὴν ἀπορία.

Μερ. Ἄν ἐγὼ σᾶς καλοῦσα, θ' ἀρχόσαστε σεῖς στὴν κατοικίᾳ μου ;

Στέφ. Δὲ θ' ἀρχοῦمون.

Μερ. Δὲν ἔπρεπε λοιπὸν ν' ἀπορῆτε ἂν τὸ πρόβλημα αὐτὸ καὶ ἦρθα ἐγὼ στὴ δική σας. Εἶχα μεγάλη ἐπιθυμία νὰ σᾶς ζητήσω μιὰ χάρη. . . καὶ νὰ σᾶς μιλήσω πρὶν ἀναχωρήσω.

Στέφ. Ἀναχωρεῖτε ;

Μερ. Ναί, φεύγω ἀπὸ τὴ Νεάπολη.

Στέφ. Γιὰ πάντα ;

Μερ. Γιὰ πάντα.

Στέφ. Ποῦ πηγαίνετε ;

Μερ. Ποιὸς ξέρει ! Ὅπου μὲ φέρῃ ἡ δική μου ἢ τῆς τύχης ἢ ἰδιοτροπία.

Στέφ. (ἔπειτ' ἀπὸ λίγη σιωπή.) Ἡ χάρη ποὺ τόσο θέλατε νὰ μοῦ ζητήσετε ;

Μερ. Ἔχετε γράμματα δικά μου. Θάχετε τὴν καλοσύνη νὰ μοῦ τὰ ἐπιστρέψετε ; Ἐγὼ σᾶς ἐπιστρέφω τὰ δικά σας, (Τοῦ δίνει ἓνα μικρὸ πακέτο γράμματα.)

Στέφ. (ἀνοίγει ἓνα συρτάρι τοῦ γραφείου, ἀφήνει τὸ πακετάκι νὰ πέσῃ μέσα, παίρνει ἓνα ἄλλο καὶ τὸ δίνει τῆς Μεγάλας.)

Μερ. Δὲ μοῦ ζητεῖτε καμμιά ἐξήγηση ;

Στέφ. Εἶναι τόσο φυσικὰ ὅλα αὐτά ! Εἶχαμε συνάψει συμβόλαιον ματαιοδοξίας, ἐμεῖς. Ἐσεῖς, εἴσατε ἡ ἀρχόντισσα, ποὺ κυκλωμένη μὲ θρούλους παραξένους, εἶχε κατορθώσει μὲ τὴ γοητεία τῆς νὰ βάλῃ φραγμὸ στὴν περιέργεια τῶν ἀδιάκριτων καὶ νὰ συγκεντρώσῃ στὴ μετόπῃ τοῦ οἴκου τῆς κάθε ἀριστοκρατία καὶ κάθε δύναμη· κ' ἐγὼ εἶμουν ὁ ἄντρας τῆς μεγάλης ἐρχομένης ἐπιτυχίας, ποὺ φαινότανε ὁ προωρισμένος νὰ ἐπιβληθῇ στὸ ἴδιο τὸ πλῆθος ποὺ αὐτὸς περιφρονοῦσε. Ἐγὼ μπορούσα νὰ ὑπηρετήσω τὴ δική σας ματαιοδοξία, ὅπως ἐσεῖς τὴ δική μου. Εἴτανε συμμαχία δυὸ ἐγωϊσμῶν, καὶ καθένas μας ἤξερε τὴ σημασία τῆς ἀμοιβαίας ψευτιάs μας. Ὅμως κ' οἱ δυὸ τοὺς πατήσαμε τοὺς ὅρους ποὺ εἶχε τὸ συμβόλαιον. Ἐγὼ βούλιαξα στὸν ἐκμηδενισμό· καὶ σεῖς, ἀφήνοντας νὰ σᾶς ξαναπιάσῃ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐρωμένους σας τοῦ ἄλλου καιροῦ, ποὺ γὰ ἐκδίκηση ἔβγαλε στὸ φανερὸ τὰ μυστήρια τῆς πρωτινῆς ζωῆς σας, γκρεμιστήκατε μονομιᾶs ἀπ' τὸ χροσὸ σας τὸ ὑπόβαθρον. Κινᾶτε τώρα ἐσεῖς κυνηγώντας ἄλλες περιπέτειες καὶ ἄλλα φέμματα· ἐγὼ, ἀνίκανος γιὰ κάθε ἐνέργεια, μένω καὶ κοιτάζω μόνο τὴν ἀλήθεια τῆς καταστροφῆς μου. Ποιὰ ἐξήγηση ἔπρεπε νὰ σᾶς ζητήσω καὶ γιὰ ποιὸ λόγον ; Δὲν ὑπάρχει λιὰ τίποτα ποὺ μᾶς δένει, καὶ δὲν ὑπάρχει πλεὶς τίποτα ποὺ νὰ μπορῇ νὰ μᾶς δέσῃ μαζί.

Μερ. (καθήμενη.) Ἐμέν' ἀπ' ἐναντίας μου φαίνεται πὼς ἀφοῦ εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ μὴ βλεπώμαστε πιά μὲς' ἀπὸ τὶς προσωπίδες μας, ἔπρεπε νὰ μᾶς δένη μαζὶ τοῦλάχιστον ἡ κοινὴ μας τύχη. Καὶ μάλιστα... καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα μπορούσε νὰ μᾶς συνδέσῃ.

Στέφ. Δηλαδή;

Μερ. Δὲ θέλω νὰ ρηθῶ πὼς εἶτανε συμβόλαιο ματαιοδοξίας τὸ δικό μας. Μὰ πίσω ἀπὸ τὴ ματαιοδοξία τὴ δική μου εἶτανε κρυμμένη καὶ περιέμενε μιὰ γυναίκα ὅλη λαχτάρα καὶ ζωὴ, διεφθαρμένη ἴσως, μὰ ὅχι διαστρεμμένη, ποὺ συχνὰ δοκίμασε, ἀνώφελα ὅμως, νὰ σᾶς κάμῃ νὰ τὴν καταλάβετε ὥς τὰ βαθύτερα μυστικὰ τῆς ψυχῆς της. Λέτε σεῖς πὼς θὰ πάω κυνηγώντας ἄλλα ψέματα; Ὅχι. Σᾶς βεβαιώνω πὼς τὰ ψέματα μ' ἔχουνε κουράσει. Τάχα δὲ σᾶς ἔχω ἐπιστρέφει τὰ γραμματιά σας καὶ δὲν ἔχω πάρει πίσω τὰ δικά μου γιὰ νὰ καταστρέψω ἔγγραφα ποὺ τὰ θαροῦσα ψεύτικα. Θὰ ζητήσω ἄλλες περὶ-πέταιες. Αὐτὸ ναί. Μὰ θὰ ζητήσω, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ὅπως ἔκαμα ὡς τώρα, ἐκείνη, ποὺ εἶναι ὁ πόθος κάθε γυναίκας ποὺ δὲ στέγνωξε ἀκόμα, καὶ ἃς εἶναι καὶ γυναίκα ἐξαχρειωμένη: τὴ μεγάλη περιπέτεια τῆς ἐρωτικῆς ἀγάπης!

Στέφ. Θὰ εἶχατε ἄδικο νὰ ποταθῇτε σ' ἐμένα, ποὺ δὲν ἔχω παραδεχτεῖ τὸν ἔρωτα οὔτε κἂν ὅταν ἡ ζωὴ μου εἶταν ὅλη γιορτὴ ἀπὸ ὄνειρα χρυσά.

Μερ. Μὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἤθελα νὰ σᾶς μιλήσω. Τώρα ποὺ σβήσανε τὰ ὄνειρά σας, εἶστε ἓνας ποὺ ὑποφέρει. Ὑποφέρετε γιατί ἡ φλόγα ποὺ ἀνάβε μέσα σας ἔχει πνιχτεῖ δὲν ξέρω πὼς, δὲν ξέρω ἀπὸ τί ὑποφέρετε γιατί σᾶς κλείστηκε ὁ δρόμος τῆς φιλοδοξίας. Αἶ, πότε τιποτένο δρόμο! Ἀρχίστε μὲ τὸ νὰ παραδεχτῇτε ἐκεῖνο τὸ πολύτιμο στοιχεῖο τῆς χαρᾶς, ποὺ τὰφήνατε ἔξω πρῶτα, κ' εἶσι θὰ δώσετε ἄλλη πορεία στὴ θέρμη τοῦ ἡδονισμοῦ ποὺ σᾶς ἔδινε ζωὴ.

Στέφ. Ὅχι. Μεράλδα. Ὅλα τελειώσανε γιὰ μένα!

Μερ. Ἐχετε λάθος. Κι ἂν ἔχετε τὴ σταθερότητα νὰ μοῦ ἐρθετε βοηθός, ἐγὼ θὰ σᾶς τὸ ἀποδείξω μὲ τὰ ἔργα.

Στέφ. Νὰ σᾶς ἐρθω βοηθός... μὲ τί τρόπο;!

Μερ. Θὰ ἤθελα νὰ στρέψετε τὰ νῶτα στὸ φάσμα τῆς δόξας ποὺ σᾶς πρόδωσε καὶ τώρα σᾶς βασανίζει· θὰ ἤθελα νὰ σᾶς βγάλω ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀνεργὸ σκοτάδι, ποὺ σᾶς μαρᾶζώνει· θὰ ἤθελα νὰ σᾶς λευτερώσω ἀπὸ τὸν τάφο τοῦτον, ὅπου ἴσως δοκιμάζετε ἀπὸ πρὶν τὴν ἀνότητὴ ἡδονῆς τῆς αὐτοχειρίας...

Στέφ. (μὲ ἀποστοργή.) Δὲ σᾶς ἐννοῶ. Δὲν μπορῶ νὰ σᾶς ἐννοήσω!

Μερ. (ζωηρότατα.) Τέλος πάντων, σᾶς προσκαλῶ νὰ γίνετε σύντροφός μου γιὰ νὰ δῆτε τὴ ζωὴ μὲ ἄλλην ὄψιν. Νὰ γυρίζουμε στὸν κόσμον ξένοιαστα δίχως φιλοδοξίες καὶ δίχως χίμαιρες, δίχως τιμὲς καὶ δίχως μεγαλεῖα· νὰ κόψουμε στὰ σοβαρὰ κάθε δεσμὸ μὲ τοὺς ἀσφυκτικούς κοινωνικούς νόμους· νὰ ἱκανοποιούμε, ὅσο θὰ εἶναι δυνατόν, ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, τὴ δίψα τῶν

νέων ἡδονικῶν αἰσθημάτων : — ἰδού, Στέφανε τὶ σᾶς προ-
τείνω ἐγώ.

Στέφ. Κ' ἐγὼ τἀποκρούω !

Μερ. Ὅστε... ἐλπίζετε νὰ ξαναπιάσετε τὴν ἐργασία ;... Ἐλπίζετε
νὰ ξανανεωθῆτε ;

Στέφ. Ὅχι !

Μερ. Μὰ τότε ; (Κάνοντας νὰ τοῦ μποῦνε στὴν ψυχὴ, μὲ μιὰ ἀλλόκοτη
κακεντρέχεια, τὰ πικρά της λόγια.) Θὰ ὑπομείνετε ἥσυχα ἐσεῖς
τὸ μουρμούρισμα τῆς συμπόνιας καὶ τοῦ χλευασμοῦ ;

Στέφ. (Ξεσπώντας ἀπὸ τὴν πίκρα καὶ τὸν πόνο.) Ἄ, γι' αὐτὸ λοιπὸν
ἦρθατε σεῖς ἐδῶ ; Ἦρθατε γιὰ νὰ μοῦ δώσετε τίς βουρδουλιές
ποὺ θὰ ματώσουνε τὸ πρόσωπό μου ! Ἦρθατε γιὰ νὰ διη-
γηθῆτε σὲ μένα τὴ μέθη ἐκείνων ποὺ ἄλλοτε μὲ ζηλεύανε καὶ
γιὰ νὰ μπορέσετε νὰ διηγηθῆτε σ' αὐτοὺς τὴν ἀπειρὴ χαρὰ ποὺ
μὲ εἶδατε ταπεινωμένο ! (Χτυπητά.) Ἄν νομίζετε πὼς ἔχετε
τελειωμένη τὴν ἀποστολή σας, ἀφήστε με στὸν τάφο μου, καὶ
φύγετ' ἀπὸ δῶ !

Μερ. (πετιέται ὀρθή. Λίγη σιωπή.) Ἄμα θὰ μείνετε μόνος, θὰ
μετανοήσετε ποὺ μὲ διώξατε. (Ἐπειτα, παράξενα συγκινημένη :
μὲ συγκρατημένη τρυφερότητα.) Τὸ ξέρετε καλὰ πὼς, μὲ τὸ δικό
μου τὸν τρόπο, σᾶς ἀγάπησα πολὺ, καὶ τώρα εἶμαι ἐδῶ γιὰτὶ
σᾶς ἀγαπῶ, μ' ὅ,τι κι ἂν ἔγινε, περισσότερο παρὰ ποτέ ! Μιὰ
στιγμιαία παράκρουση σᾶς ἔκαμε νὰ πῆτε, σήμερα, γιὰ μένα,
αὐτὸ ποὺ δὲν τὸ φρονεῖτε ὅμως αὔριο, θὰ μὲ καλέσετε πίσω.

Στέφ. (μὲ κόπο.) Δὲ θὰ μπορέσω νὰ σᾶς καλέσω πάλι, ὄχι, γιὰτὶ τὰ
σχέδια τὰ δικά σας μὲ κάνουνε καὶ φρίττω !

Μερ. Δὲν ἔχω στὴ διάνθεσή μου ἄλλα μέσα γιὰ νὰ σᾶς βοηθήσω,
ἀληθινά.

Στέφ. (χαμηλώνοντας τὴ φωνὴν τοῦ γεμάτη ἀηδία.) Μὲ συμβουλευέτε
κατ' οὐσίαν ἐσεῖς τὴν πιὸ ἀτιμωτικὴ φυγὴ, τὴν πιὸ ὑπόπτη
συνθηκολογία ! Μοῦ προτείνετε νὰ φύγω μπροστὰ σ' ὅποιονε
μὲ προκαλεῖ μὲ τὸ γέλοιο τοῦ μοῦ προτείνετε νὰ γίνω
σύντροφος μ' ἐσᾶς, ποὺ δὲν εἶστε φτωχή, ὅπως εἶμαι τώρα
πιὰ ἐγώ !...

Μερ. (μὲ σφοδρότητα.) Παλαίβετε ἀκόμα μέσ' στ' ἀπομεινάρια τῆς
ἀλαζονείας ποὺ σᾶς ἔχει καταστρέψει !

Στέφ. Μὰ ἐσεῖς μοῦ προτείνετε ἀκόμα καὶ νὰ ἐγκαταλείψω τὴν
τρελὴν τὴν ἄμοιρην ποὺ μοῦ εἴταν ἡ γυναῖκα μου ἡ ἀφοσιωμένη·
καὶ αὐτὸ, ἄσχετα πρὸς τὴν ἀλαζονεία μου, πρέπει νὰ τόμολογή-
σετε, εἶναι φριχτό !

Μερ. (σηκώνοντας περήφανα τὸ κεφάλι.) Δὲν ταιριάζει σὲ μένα αὐτὴ
ἡ κατηγορία τοῦ ἄκαρδου κυνισμοῦ, γιὰτὶ ὁ θῆσιμός μου
ποτέ ἀλήθεια δὲν τράφηκε, σὰν τὸν ἐδικό σας, μὲ τὴ θυσία τοῦ
ἀλλουνοῦ. Αὐτὸ ποὺ εἶπατε φριχτό, ἐμένα θὰ μοῦ φαινότανε
ἄνομο, ἂν δὲν ἤξερα πὼς γιὰ κείνη τὴ δυστυχισμένη ἐσεῖς δὲν
εἶστε τίποτα πιὰ. Δὲ σᾶς θέλει, δὲ σᾶς μιλεῖ, δὲ σᾶς γνωρίζει !
Κι ἄμα δὴ κανεὶς πὼς εἶσατε πρόθυμος νὰ τὴν ἐγκαταλείψετε
ἄσπλαχνα τὸν καιρὸ ποὺ σᾶς εἶχε ἀνάγκη κι ἀπ' τὸν ἄερα

παραπάνω, είναι πολύ παράξενο και είναι περιττό νὰ ἐπαναστα-
τήτε τώρα στὴν ἰδέα τοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ αὐτὴ, τώρα ποὺ ἡ
παρουσία σας δὲν τῆς φέρνει κανένα ὄφελος. Ἦθέλατε νὰ
μείνετε ἴσως, γιὰ νὰ προφυλαχτῆτε ἀπὸ τὰ ὄψιμα κεντρίσματα
ποὺ θὰ σᾶς ἔκανε ἡ συνείδησή σας; Μά, μιὰ «ἀδελφὴ τοῦ
ἐλέους» ἢ ἓνας ὑπομονετικὸς νοσοκόμος θὰ τῆς εἶτανε βέβαια
πιὸ χρήσιμοι καὶ πιὸ εὐεργετικοὶ παρὰ ἐσεῖς, ποὺ μόνο τὰ
νεκρολούλουδα τῆς σιωπῆς σας θὰ μπορούσατε νὰ τῆς
προσφέρετε!

Στέφ. (κάθεται ἀποκαμωμένος καὶ μιλάει μὲ φωνὴ βαθεῖα καὶ ἀπόκρυφ.)
Δὲν εἶναι οὔτε λέξη δική σας ποὺ νὰ μὴν εἶναι ἀνήλεη καὶ
δίκαιη μαζί. Μὲ καρφώνετε στὴν πραγματικότητα, — καὶ κάνετε
καλὰ! Ἀχρηστος στοὺς ἄλλους καὶ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου,
πρέπει τώρα πιὰ νάναξητήσω πολὺ χαμηλὰ κάποιον ἄλλον
λόγο γιὰ νὰ ζῶ. Πάντα πιὸ κάτω... πάντα χαμηλότερα...
ντροπιασμένος... ὥς τὴ χαμέρπεια!... Ὡς τὴν ἀτιμία ἴσως!

Μερ. (ἔπειτα ἀπὸ λίγη σιωπὴ, — μὲ γαλήνη καὶ ἀταραξία, στὴν πλάτη
τοῦ Στέφανου, γέροντας λίγο, μὲ στοργή, πρὸς τὴν κεφαλὴ του.)
Ἡ ταραχὴ τῆς ψυχῆς σας δὲ σᾶς δίνει ἀκόμα τὴν ἀπαραίτητη
γαλήνη γιὰ νὰ μπορέσετε νὰ σκεφτῆτε μὲ εὐλικρίνεια καὶ μὲ
ἡρεμία. Ἐγὼ σᾶς παρακαλῶ νὰποφύγετε νὰ λάβετε σήμερα
τὴν ὀριστικὴν σας ἀπόφαση καὶ σᾶς εἰδοποιῶ... πῶς θάναβάλω
τὴν ἀναχώρησή μου.

Στέφ. (ὑποταγμένος καὶ ἀδρανής.) Ἐννόησα.

Μερ. (σὰ νὰ τὸν ἐρωτᾷ.) Καλὴ ἀντάμωση, Στέφανε...

Στέφ. (σωπαίνει, κλίνοντας τὸ μέτωπο — Ἡ Μεράλδα πηγαίνει πρὸς
τὸ βάθος γιὰ νὰ φύγῃ.)

ΣΚΗΝΗ Ε' — Στέφανος, Μεράλδα, Τερέζα.

(Καθὼς ἡ Μεράλδα φτάνει σιμὰ στὴ θύρα, ἀνοίγουνε τὰ
θυρόφυλλα, καὶ μπαίνει ἡ Τερέζα, μὲ ἀλλοφροσύνῃ. Ὁ Στέ-
φανος ἀνατριχιάζει· σηκώνεται καὶ τὰ βλέμματά του σέρνονται
ἀκαταμάχητα πρὸς τὴν τρελή. Ἡ Μεράλδα ταραγμένη, βιάζεται
νὰ φύγῃ· μὰ ἡ Τερέζα τῆς στέκεται μπροστά καὶ δίχως νὰ τὸ
ξέρῃ τῆς κόβει τὸ δρόμο.)

Τερ. (γλυκὰ-γλυκὰ.) Ποὺ πᾶς;... (Τὴν πλησιάζει περισσότερο καὶ τὴν
κοιτάζει ἀπὸ πάνω ὡς κάτω.) Καὶ ἀπὸ τί εἶσαι καμωμένη;...
Σκορπίζεις στὸν ἀέρα μιὰ τέτοια εὐωδία!... Πῶς ἤθελα νὰ
σοῦ πάρω λίγη! (Μὲ τὰ δυό της χέρια πάει νὰ τὴν ἀγγίξῃ.)

Στέφ. (ἄσφανα, μὲ δρμή.) Ὅχι, Τερέζα!

Τερ. (κατεβάσει τὰ χέρια. Ἐπειτα, σὰν πιεραμένη, στὸ Στέφανο.)
Γιατί;

Μερ. (κοιτάζοντάς τη μὲ χαμηλωμένα μάτια, σὰ νὰ τὴν τρέμῃ, ἀργὰ-ἀργὰ
φτάνει στὸ κατώφλι, καὶ ἔπειτα, ξεφεύγοντας ἀπὸ τὸν ἐφιάλτη,
φεύγει.)

Τερ. Γιατί;

Στέφ. (μὲ φρενιασμένη ἀπελπισία.) Τερέζα!... Τερέζα!... Δὲν παίρνεις

εΐδηση τί γίνεται τριγύρω σου;... Δέ με βλέπεις;... Δέ βλέπεις τί είμαι ἐγὼ ἀφότος με παράτησες;... (Ὁρμῇ κοντά της, τὴν ἀρπάζει καὶ τὴν τραντάζει.) Μίλησε, μίλησε: δὲ με βλέπεις ποὺ χάνουμαι;... Οὔτε μιὰ λάμψη δὲ σοῦ φέγγει τὸ νοῦ, γιὰ νὰ με κρατήσης τοῦλάχιστο με μιὰ λέξη κακοσήμαδη, ποὺ νὰ με τρομάξῃ;...

Τερ. (ἀπαντᾷ με ξαφνικὰ χάχανα ποὺ ἀντηχοῦν ἀταίσια.)

Στέφ. (τραβιέται ἀπὸ σιμὰ της.) Τίποτα! Τίποτα!... (Ἀποκαρδιωμένος, πέφτει ἄτονος σὲ μιὰ καρέκλα.) Τίποτα!

Τερ. (ἐξακολουθεῖ τὸ τρελό της γέλιο.)

ΜΕΡΟΣ Δ΄

(Τὸ γραφεῖο τοῦ Στέφανου Μπάλδη σὲ θλιβερὴ κατὰστασις.—Εἶναι βράδυ. Δὲν εἶναι ἀναμμένη παρὰ ἡ ἡλεκτρικὴ λαμπίτσα ποὺ εἶναι ἀπάνω στὸ τραπέζι τοῦ γραφείου. Τὰ μεγάλα ῥάφια τῆς βιβλιοθήκης εἶναι ἄδια καὶ μοιάζοντε σὰ μεγάλες νεκροθήκες. Τὰ πολύτιμα φυντά, τὰγαλματάκια, τὰ κομποτεχνήματα δὲν ἐπάρχοντε πιά. Ἀπάνω στὸ γραφεῖο οὔτε ἐφημερίδες, οὔτε χειρόγραφα: μονάχα λίγα ἔγγραφα καὶ λογαριασμοί. Στὸ θαμπὸ φῶς, φαίνονται κάτω μερικὲς ξύλινες κάσσοι γεμάτες βιβλία, μιὰ βαλίτσα, ἓνα μπαούλο, κι ἄλλα βιβλία ἀκόμα βγαλμένα ἀπὸ τὰ ῥάφια.)

ΣΚΗΝΗ Α΄—**Στέφανος**, **Βαλεντῖνος**· ἔπειτα ἓνας Ὑπηρέτης κ' ἓνας **Βαστάζος**.

Στέφ. (καθήμενος μπρὸς στὸ γραφεῖο, χλωμός, σκυμμένος, γράφει γράμματα.)

Βαλ. (μαζεύει βιβλία ἀπὸ χάμου καὶ τὰ ταχτοποιεῖ ὅπως μπορεῖ καλῆτερα σὲ μιὰ κάσσα. — Ἡ θλιβερὴ σιωπὴ διαρκεῖ λίγες στιγμὲς.)

Στέφ. (δίχως νὰ διακοπῇ τὸ γράψιμο.) Κλεισ'τα, κεῖνο το μπαούλο καὶ κεῖνη τὴ βαλίτσα, καὶ δώσε μου τὰ κλειδιά.

Βαλ. Ἔχεις τίποτ' ἄλλο νὰ βάλῃς;

Στέφ. Ὅχι.

Βαλ. (Τὰ κλειδώνει, καὶ βάζει τὰ κλειδιά ἀπάνω στὸ γραφεῖο.)

Στέφ. (Παίρνει τὰ κλειδιά καὶ τὰ βάζει στὴν τσέπη.) Στείλε τα.

Βαλ. (πρὸς τὴ θύρα τοῦ διαδρόμου, φωνάζοντας:) Αἶ, τοῦ λόγου σας;... Κοπιάστε μέσα.

(Ἐρχονται μέσα δυὸ ἄντρες: ὁ ἓνας εἶναι Ὑπηρέτης, κι ὁ ἄλλος Βαστάζος.)

Βαλ. (δείχνοντας.) Αὐτὰ τὰ δυό. (Πρὸς τὸ Στέφανο.) Στὸ σταθμό, κατ' εὐθείαν;

Στέφ. Ἐξέδουνε κ' οἱ δυὸ τους τί πρέπει νὰ κάμουνε. Ἀντώνη, νὰ πῆς τῆς πριγκιπέσσας, πὼς θὰ εἶμαι κατὰ τὶς ἔντεκα στὸ σταθμό. Το τραῖνο φεύγει στὶς ἔντεκα καὶ τέταρτο.

(Ὁ Βαστάζος παίρνει τὸ μπαούλο στὴν πλάτη· ὁ Ὑπηρέτης τὴ βαλίτσα στὸ χέρι.

Βαλ. (ἀνοίγοντας τὴ θύρα τοῦ βάθους.) Ἀπὸ δῶ. (Φεύγουν οἱ δυὸ ἄνθρωποι.)

Βαλ. "Ωστε, φεύγετε κ' οἱ δυὸ ἀπόψε ;

Στέφ. Ἀφοῦ το κατάλαβες, γιατί μὲ ρωτᾷς.

Βαλ. (κάνει νὰ ξανακλείσῃ τὴ θύρα.)

Στέφ. Ἄφησε ἀνοιχτά. Κάνει φόβερὴ ζέστη.

Βαλ. (Ἐπειτα ἀπὸ λίγη σιωπὴ, βάζοντας στὴν κάσσα τὰ λίγα βιβλία ποὺ εἶχανε μείνει ἔξω.) Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ χαρτιά τὰ τυπωμένα ; "Ὅλ' αὐτὰ τὰ βιβλία ;

Στέφ. (ὅλο καὶ γράφοντας γράμματα.) Θὰ τὰ πάρῃς ἐσύ. Θὰ τὰ πᾶς σπίτι σου.

Βαλ. Τὸ ζήτημα θᾶναι ἂν θᾶχω σπίτι.

Στέφ. Θὰ τὰ πουλήσῃς. Θὰ τὰ κάψῃς.

Βαλ. Αὔριο, σὺν ἔρῃ κείνος ὁ ἀφεντιάθρωπος ὁ κὺρ Μαρκολίνης νὰ παραλάβῃ, θὰ τοῦ τὰ προσφέρω αὐτουνοῦ, ἔστω καὶ λίγες δεκάρες. Εἶν' ἀλήθεια, μοῦ τὸ δήλωσε πὼς δὲν ἀνοιξε ποτέ του βιβλίον· μὰ εἶναι ἡ γυναῖκα του. . . Αὐτὴ εἶναι πιὸ προσδεμένη. Λέγει πὼς ἀγαπᾷ τὰ ζῶα. Μπορεῖ νάγαπᾷ καὶ τὴ φιλολογία. (Σιωπὴ.)

Στέφ. Θὰ λάβῃς ἔπειτα τὴν καλοσύνη νὰ στείλῃς αὐτὰ τὰ γράμματα. Πρόσεξε : εἶναι τέσσερα. (Ὁ Βαλεντίνος πλησιάζει στὸ γραφεῖον· ὁ Στέφανος τοῦ δίνει πέντε φακέλλους.)

Βαλ. Εἶναι πέντε.

Στέφ. "Ὀχι, στὸ μεγαλῆτερο τὸ φακέλλο εἶναι λίγα χρήματα γιὰ σένα. Ὡς πού νᾶβρῃς καμιά ἐργασία, θὰ μπορέσῃς νὰ περάσῃς.

Βαλ. Σ' εὐχαριστῶ.

Στέφ. Ὅσο γιὰ τᾶλλα, ὅλα εἶναι ταχτοποιημένα. Εἶχες δίκιο πού μοῦλεγες πὼς, καὶ τὰ κυριώτερα χρὴ μου νὰ ἐξοφλοῦσα, πάλι θᾶμνε περιθώριο ἀπὸ τὸ πούλημα τῆς βίλλας. Μεγάλα πράματα δὲν εἶναι· μὰ τᾶχω καταθέσει ὅλα στὰ χέρια τοῦ Τσίνου, τοῦ συμβολαιογράφου καὶ τὸ ἐτήσιο εἰσόδημα θάρκῃ γιὰ νὰ πληρώνῃ τὴν Κλινικὴ. Φρόντισα νὰποκλείσω τὴν ἀνάμειξη τῆς θείας, γιατί δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνη σὲ κείνη τὴ γυναῖκα. Μὲ τὸ Διευθυντὴ τῆς Κλινικῆς ἔκαμα τὶς ἀπαιτούμενες συμφωνίες· καὶ μοῦ ὑποσχέθηκε πὼς ἡ Τερέζα θᾶχη ἐξαιρετικὴ περιποίησι. (Σιωπὴ. Προσπαθώντας νὰ κρύψῃ τὴν ἀγωνία του.) Αὔριο, στίς ὀχτὼ τὸ πρωτὶ, θᾶρθῃ ἐδῶ ἓνα ἀμάξι κλειστὸ μὲ μιὰ νοσοκόμα. Θὰ πᾶς μαζί της γιὰ νὰ συνοδεύῃς τὴν Τερέζα ὡς ἐκεῖ. Ἔχω πεῖ στὸ διευθυντὴ πὼς εἶσαι συγγενὴς μας κ' ἔτσι θὰ σὲ θεωρῇ αὐτός. Ἄν δὲ σοῦ φανῇ ἀνώφελο γιὰ τὴν Τερέζα, κάποτε-κάποτε. . . θᾶχῃς τὴν ἄδεια νὰ πηγαίνει νὰ τὴ βλέπῃς. Εἶναι καλά, ἔτσι ;

Βαλ. Βλέπω πραγματικῶς, πὼς ἔχεις προνοήσει γιὰ ὅλα.

Στέφ. Καὶ γιὰ ὅλους ! Καὶ γιὰ σένα, ἂν δὲν κάνω λάθος.

Βαλ. Μά, σ' εὐχαρίστησα γι' αὐτό.

Στέφ. Γιὰ τὰ χρήματα.

Βαλ. Φυσικά : γιὰ τὰ χρήματα πού μοῦ φιλοδώρησες.

Στέφ. Καὶ τώρα, γιὰ τίποτ' ἄλλο δὲ μ' εὐχαριστεῖς ;

Βαλ. Μὲ συχωρεῖς. . . δὲν ἤξερα.

Στέφ. (κοιτάζοντάς τον στά μάτια.) Δέ σου ἔδωκα τάχα τὸ μέσο νὰ πηγαίνης, νὰ τὴ βλέπης ;...

Βαλ. (κάπως στενοχωρημένος.) Ἄ, ναί ! Γι' αὐτὸ σ' εὐχαριστῶ ἴσα-ἴσα γι' αὐτὴ. Δὲν ἀμφιβάλλω πὼς ἐκεῖ κάτω θὰ τῆς κάνουνε καὶ μετ' τὸ παραπάνω κάθε περιποίηση. Μὰ πάντα θάναυ φροντίδες ἀπὸ πρόσωπα μισθωτά, ἀπὸ ξένα πρόσωπα. Καὶ ἀφοῦ με κείνη τὴ γριὰ τὴν παλαβή, ποὺ ἔπρεπε νὰ τῆς φερθῇ ἀκόμα σὰ μητέρα, δὲ βρίσκει κανεὶς λογαριασμό, καλῆτερα ἐγὼ παρὰ κανέναν. Ποιὸς ξέρει ἂν ἡ καημένη ἡ τρελὴ δὲ βρῇ ἀλήθεια καὶ μ' αὐτὸ κάποια ἀνακούφιση ! Μᾶς βεβαιώνουνε πὼς δὲν ξεχωρίζει πιά τὸν ἕναν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν ἄλλον... Ὡς ἕνα σημεῖο, λέγω ἐγώ. Ἀπὸ σένα, λόγου χάρη, εἶναι μακριά, σὰ νᾶτανε τρελή καὶ θάλεγε κανεὶς πὼς τὸ θέλει νᾶναι νεκρὴ γιὰ σένα. Ἐγὼ θάβαζα στοίχημα πὼς σὲ κεῖνο τὸ μαῦρο σκοτάδι τῆς κρύβονται παντοτεινὲς ἐνθύμησες ποὺ εἶναι σάν... σάν τὰ συντρίμια ναυαγισμένου καραβιοῦ τὰ μπηγμένα στὸν ἄμμο στὸν ἄφταστο βυθὸ τῆς θάλασσας. (Περὶσσότερο ζωηρά.) Καὶ πραγματικῶς, ἂν δὲν εἶταν ἔτσι, μετ' τὴν τρόπο ποιοῦσε νὰ ἐξηγηθῇ τὸ φαινόμενο πὺν λέει καὶ ξαναλέει τίς οἴμες ποὺ φώναζε ὁ γέρο-ζητιάνος τὴν ἐποχὴ τοῦ εὐτυχισμένου καιροῦ σας ; Μὲ τί τρόπο ποιοῦσε νὰ ἐξηγηθῇ ποὺ τῆς ἀρέσει συχνὰ νὰ φορῇ ἡ νᾶχη στά χέρια τῆς τὸ φόρεμα ποὺ εἶχε παραγγεῖλει κείνη τὴν ἀλησμόνητη βραδυά ;... (Σὰ μετανοημένος ποὺ μίλησε μὲ πολλὴ διορατικότητα.) Ἄλλωστε τὸ ξέρω... πολλὰ πράματα δὲν ἔχει νὰ καταλάβῃ κανεὶς... Ἡ παραφροσύνῃ ἔχει μυστήρια μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα καὶ κλείνει τὴ σιδερένια θύρα τῆς στά μοῦτρα τοῦ φαντασμένου ποὺ θάχῃ τὴν ἀξίωση νὰ ἐμβαθύνῃ σ' αὐτά.

Στέφ. (σηκώνεται καὶ τὸν κοιτάζει στά μάτια ἀπὸ κοντῆτερα.) Καὶ ὅμως, ἐσὺ μιλάς, σάν ἄνθρωπος ποὺ ἔχει ἐμβαθύνει σ' αὐτά δίχως νᾶβρῃ ἐμπόδια.

Βαλ. Ἐγώ ; !...

Στέφ. Δὲν τὸ λὲς φανερά, ἔχεις ὅμως τὴν πεποίθηση πὼς τῆς δίνεις ἀνακούφιση ἐσύ. Ναί, τὴν ἔχεις τὴν πεποίθηση πὼς μέσα στίς παλαιὲς ἐνθύμησες ποὺ πέσανε στὴν ἄβυσσο κ' εἶναι κρυμμένες ἐκεῖ, ὑπάρχει κ' ἡ δική σου μετ' τὴν ἀφοσίωσή σου. Κ' ἔτσι, δὲ θάχῃς μόνο τὴν εὐκαιρία νὰ εὐχαριστῇς τὸν πόθο σου γιὰ νὰ τὴ βλέπης, θάχῃς καὶ τὸ εὐτύχημα νὰ τῆς κάνης καλό, νὰ τῆς εἶσαι πολύτιμος· θάχῃς ἀκόμα καὶ τὴν ἐλπίδα... μὰ τί λέγω « τὴν ἐλπίδα » !... θάχῃς τὴν πλήρη βεβαιότητα πὼς αὐτὴ ἐσένα θὰ προτιμᾷ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους. Καὶ αὐτὸ θὰ σὲ γεμίξῃ χαρά, θὰ σὲ γεμίξῃ περηφάνεια, θὰ σὲ κάνῃ εὐτυχισμένο !...

Βαλ. (θέλοντας νὰ ὑπερασπιστῇ, μὲ ἱκετευτικὴ φωνή.) Μὰ, Στέφανε !

Στέφ. (μὲ πικρὴν ὀρμή.) Ἄσε με νὰ φωνάξω ὅ,τι σκέπτομαι καὶ ὅ,τι αἰσθάνομαι ! Ἄσε με νὰ φωνάξω πὼς σὲ ζηλεύω.

Βαλ. Εἴμουν ὡς τώρα ὁ δοῦλος σου, Στέφανε ! Μὴ με πληγώνεις ἔτσι.

Στέφ. Σὲ ζηλεύω, ναί, σὲ ζηλεύω γιὰ ὅ,τι θὰ εἶσαι αὐριο, καὶ ἀκόμα γιὰ ὅ,τι εἴσουν ὥς τώρα! Τί σ' ἔμελλε ποὺ ἔσερνες τὸ ἄθλιο κορμί σου μέσα στὶς φυσικὲς ἀθλιότητες τῆς ζωῆς σου; Εἴσουν αὖτε παραμορφωμένος! Μὰ τῶς ἔρρες πὼς εἴσουν! Εἴσουν ἀνήμερος; Μὰ τῶς ἔρρες πὼς εἴσουν! Εἴσουν ὁ δοῦλος μου; Μὰ ἔμεινες εὐχαριστημένος μ' αὐτό. Καὶ ὅταν μποροῦσες κ' ἔστρεφες τὸ λόγο μὲ στοργή καὶ ταπεινοσύνη πρὸς τὴ γυναῖκα ποὺ μὲ εἶχε εἰδωλό της ἑμένα, ὅταν, ἀργότερα, ἀφοῦ τὴν ἄρπαξε ἡ τρέλα ἀπὸ μένα, μποροῦσες νὰ τὴ βλέπης ὥρες καὶ ὥρες ἀπὸ τὸ παραθύρὸ σου, στὴ σιωπὴ τῆς νύχτας, μόνη, μὲ τὸ νου τῆς ἀλλοῦ, στὸν κῆπο ἐκεῖ, ὅπου τόσες φορὲς μὲ εἶχε γεμίσει φιλική, ἐσένα σοῦ φαινότανε πὼς ἔπαιρνες ἀνόλπιστο βραβεῖο, καὶ θᾶσουν δίχως ἄλλο βυθισμένος σ' ἔκστασι ἀνεκλάλητη!

Βαλ. (σὺν ἐξευτελισμένῳ καὶ ντροπιασμένῳ, σκύβει τὸ κεφάλι στὸ στήθος.)

Στέφ. Τί εἶναι; Σκύβεις τὸ μέτωπο, τώρα;! Δὲ σοῦ εἶχε περάσει ποτὲ ἀπὸ τὸ νου πὼς θὰ σὲ μάντευα ἐγώ;... πὼς θὰ σοῦ κἀνα ἐγὼ τὴν τιμὴ νὰ κατασκοπεύω τὰ βλέμματα καὶ τὰ κοιτάγματά σου γιὰ νὰ πιᾶσω τὸν πιὸ κρυφὸ στοχασμὸ σου;

Βαλ. Δὲν εἶχες τὸ δικαίωμα!

Στέφ. Γιατί;

Βαλ. (παίρνοντας θάρρος.) Ὁχι, δὲν τὸ εἶχες τὸ δικαίωμα, καί, προκειμένου γιὰ ἓνα κακομοιριασμένο πλάσμα σὺν ἑμένα, δὲν ἔπρεπε νὰ εἶσαι τόσο ἀπάνθρωπα σκληρός.

Στέφ. Ἄ! Εἶσαι, λοιπόν, ἐσύ, ὁ ἱερός καὶ ἀπαραβίαστος ἀντεραστὴς μου!;

Βαλ. (μὲ τολμηρὸ ξέσπασμα.) Αὐτὸ ποὺ κάνεις αὐτὴ τὴ στιγμὴ εἶναι προστυχία!

Στέφ. Καὶ τολμᾷς καὶ νὰ μὲ κρίνης, ἐσύ, ποὺ κάθεται αὐτοῦ, καὶ κάνεις καρτέρι, γιὰ νάρπαξῃς τὸ λίγο ποὺ μένει ἀπὸ ὅ,τι εἴτανε ἀποκλειστικὰ δικό μου;!

Βαλ. (πάλι ἐκετευτικά.) Στέφανε, μὴ μὲ τυραννεῖς παραπάνω!

Στέφ. (ξεσπώντας ἄγρια) Νάχῃς τὴν κατάρα γιὰ ὅσα μὲ κάνεις καὶ τραβῶ καὶ γιὰ ὅσα μπορεῖς καὶ μὲ κάνεις καὶ λέγω! (Σκεπάζει τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ δυὸ του τὰ χέρια. Ἐπειτα ἀπὸ λίγη σιωπὴ, προσπαθεῖ νὰ βοῇ λίγη δύναμη. Πηγαίνει στὸ γραφεῖο γιὰ νὰ πάρῃ κι ἄλλα χαρτιά!)

Βαλ. (κάθεται ἐκμηδενισμένος.)

ΣΚΗΝΗ Β'. Στέφανος, Βαλεντῖνος, Τερέζα.

Τερ. (ἐρχεται ἀπὸ δεξιὰ. Εἶναι ντυμένη πολὺ ἀκατάστατα· ἔχει ὁμοῦς πάντα στὰ μπερδεμένα μαλλιά της τὸ στολίδι ποὺ τῆς πέφτει ἀπάνω στὸ μέτωπο καὶ κρατεῖ στὸ χέρι τὸ ἀγαπημένο της τὸ φόρεμα, ποὺ τὰφῇ καὶ σέρνεται χάμου. Ἐχει ἀπάνω στὶς πλάτες πολλὰς δαντέλλες καὶ κορδελλάκια πολυχρώμα, ποὺ τὶς κρέμονται ὀλοτρόγυρα.)

Στέφ. (στὸν ἐρχομό της, ὅπως πάντα, παραλεῖ καὶ σὰ νῆθελε νὰ κρύψῃ τὴν ἀνήσυχη ἀγωνία του.)

Τερ. (πηγαίνει κοντὰ στὸ Βαλεντίνο.) Γιὰ πές μου : τὸ εἶδες ποτέ σου τὸ καινούριο μου τὸ φόρεμα ; (Τοῦ τὸ δείχνει.) Κοίτα τὴ μεγαλοπρέπεια !

Βαλ. (Δὲν τολμᾷ πιά νὰ σηκώσῃ ἀπάνω της τὰ μάτια, καὶ τὰ χάνει καὶ κοκκινίζει.) Ναί... ναί... τὸ γνωρίζω, κυρία Τερέζα.

Τερ. Καὶ τὸ ξέρεις πὼς θὰ βάλω κι ὅλες ἐτοῦτες τὶς κορδέλλες κι ὅλες ἐτοῦτες τὶς δαντέλλες ; ... Μὰ ἐσὺ δὲ βλέπεις. Κάνεις ἄσκημα !.. (Κάνει ἓνα νόημα σὰ νὰ τὸν νουθετῇ.) Εἶπαμε νὰ νοήγῃς τὰ μάτια σου στὴ στεριά !...

Στέφ. (γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴ φωνή της ποὺ τοῦ μπαίνει στὴν ψυχὴ καὶ στὴ σάρκα του σὰν τρυπάνι, βιάζεται νὰ φύγῃ πρὸ γλήγορα.) Φτάνει πιά, φτάνει πιά !... Ἴσα μ' ἐδῶ !... (Πηγαίνει νὰ πάρῃ τὸ καπέλλο του ἀπὸ μιὰ καρέκλα.)

Βαλ. (τὸν πλησιάζει, ἔντονα.) Μὰ ἄφησε, καλῆτερα, νὰ νικηθῇς. Μὴν πεισματώνεσαι !

Στέφ. (στέκεται.)

Βαλ. (χαμηλώνει τὴ φωνή καὶ τοῦ μιλεῖ μὲ συγκίνηση καὶ ζωνχρά.) Πηγαίνεις νὰ τρέχῃς πίσω ἀπὸ μιὰ γυναίκα ποὺ περιφρονεῖς, μόνο καὶ μόνο ἀπὸ τὴ μέθη τοῦ ἀπελπισμοῦ. Καὶ ἅμα σβήσῃ αὐτὴ ἡ μέθη, θὰ αἰσθανθῇς τὸν ἑαυτό σου ἀηδιασμένο ἀπὸ τὸ βόρβορο, ὅπου θὰ σ' ἔχῃ γκρεμίσει αὐτὴ ἡ γυναίκα.

Στέφ. (συγκρατώντας τοὺς σπασμούς του μὲ ἄγριο πείσμα.) Ὅχι !

Βαλ. Θὰ αἰσθανθῇς τὸν ἑαυτό σου ἐξευτελισμένο ἀπὸ τὰ ἑκατομ-
μύριά της, τὰ μαζωμένα ποιὸς ξέρεῖ μὲ τί αἰσχρὰ μέσα !

Στέφ. Ὅχι !

Βαλ. Μεῖνε ἐδῶ, μεῖνε ἐδῶ, ἐσύ, καὶ συλλογίσου καλῆτερα... πὼς τώρα πιά ἐγὼ εἶναι τὸ σωστὸ νὰ πάρω τὸ φύσημά μου !

Στέφ. Ἐσύ ; !

Τερ. (στὸ ἀναμεταξύ ἔχει καθήσει ἐπάνω σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς κάσες μὲ τὰ βιβλία καὶ εἶναι ὅλη ἀφοσιωμένη στὸ φόρεμά της ποὺ τὸ στολίζει μὲ τὶς δαντέλλες.)

Βαλ. Ναί, ναί, ἐγὼ ! Στὰ κομμάτια οἱ ξένοι κ' οἱ παράσιτοι !... (Ξαναγίνεται ταπεινός.) Ἄλλωστε, ὅστερ' ἀπὸ τὸν ἐξευτελισμὸ ποὺ μοῦκαμες, δὲ θὰ μπορούσα πιά νὰ φέρω σὲ τέλος αὐτὸ ποὺ θαροῦσα πὼς εἶτανε χρέος μου... καὶ οὔτε θὰ μπορούσα νὰ γγίξω τὰ χρήματά σου. Ἄν ἀπορῇς γι' αὐτὸ δὲ σοῦ δίνω ἄδικο, ὄχι, — γιὰτὶ τὴν ἀρρώστια τῆς περηφάνειας ποτέ μου δὲν τὴν εἶχα. Μὰ νὰ ποὺ μοῦ πέφτει ἄξαφνα στὴν πλάτη κ' ἔρχεται νὰ μεγαλώσῃ τὰ βάσανά μου !... Τὸ βλέπει κανεὶς πὼς δὲν εἶμαι τυχερός. (Βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του τὸ φάκελλο μὲ τὰ χρήματα καὶ τὸνὲ βάζει ἀπάνω στὸ γραφεῖο.)

Στέφ. (μαλακωμένος, ὅλος συγκίνηση.) Αὐτὰ τὰ λίγα χρήματα ποὺ σοῦ ὤφευλα γιὰ τὴν ὑπηρεσία ποὺ μοῦ ἔκανες δὲ θὰ σ' ἐμπο-
δίσουν νὰ μείνῃς περήφανος. Πάρ' τα πίσω, σὲ παρακαλῶ. Κι ὅσο γιὰ τὰ ὑπόλοιπα, λησμόνησε τὰ λόγια ποὺ γιὰ μιὰ στιγμὴ σοῦ ἀναστατώσανε τὴν ψυχὴ. Δὲν εἶτανε παρὰ τ' ἀερό-

λογα ἑνὸς ἀνθρώπου, ποὺ θὰ λείψῃ σὲ λίγο.

Βαλ. (κάνοντας μιὰ τελευταία καὶ ζωρηὶ ἀπόπειρα γιὰ νὰ τὸν πείσῃ.) Δὲν τὸ νοιώθεις, λοιπόν, δὲν τὸ νοιώθεις πὼς μόνο μὲ τοῦτη τὴ δυστυχισμένη μορφεὶς ἀκόμα νὰ βρῇς τὴ σωτηρίᾳ σου;

Στέφ. Εἶναι μακριὰ ἀπὸ μένα, σὰ νὰ εἴτανε πεθαμμένη. Σὺ ὁ ἴδιος τὸ εἶπες.

Βαλ. Μὰ τὰ καλῆτερα πλάσματα, Στέφανε, πεθαίνουνε ἴσως ἀκριβῶς γιὰ νὰ ἔχουν ἀπὸ μακριά, σ' ἐμᾶς ἀπάνω, κείνη τὴν εὐεργετικὴ ἐπιρροή, ποὺ ὅσο ζούσανε δὲν τὴ θέλαμε καὶ τὴν πετούσαμε.

Στέφ. Δὲν εἶν' ἀλήθεια! Μένοντας ἐδῶ, θὰ πέθαινα κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος... θάλλυωνα ἀπὸ τὸν καιρὸ κι ἀπὸ τὴν πίκρα! (Μιὰ τελευταία σιωπὴ, ὅλη ἀγωνία καὶ ἀμηχανία. Ἔπειτα, θλιβερὰ περίλυπος, σὰ νὰ τὸν ἀγκαλιάζῃ.) Ἔχε γειά, Βαλεντίνε!

Βαλ. (μ' ἕναν κόμπο στὸ λαιμό.) Ἔχε γειά!

Στέφ. (παίρνει τὸ καπέλλο του καὶ σχεδὸν ἀθελά πηγαίνει πρὸς τὴν τρελλή.)

Τερ. (σηκώνεται ἀμέσως γιὰ νὰ τραβηχτῇ λίγο πίσω, καὶ ρωτᾷ μὲ τόνο ὑποψιασμένης περιέργειας.) Τί ἤθελες;

Στέφ. (μὲ μιὰ ὀρμὴ τῆς ἐσωτερικῆς ταραχῆς του, μὲ τὰ μάτια γεμάτα δάκρυα, τὴ σφίγγει στὸ στήθος του μ' ἕνα ἀτελείωτο ἀγκάλιασμα καὶ τῆς φιλάει τὸ μέτωπο.) Ἦθελα ν' ἄβλεπες... πὼς κλαίω. (Τὴν ἀφήνει ἀπότομα, καὶ φεύγει δρομαίως.)

ΣΚΗΝΗ Γ.—*Τερέζα καὶ Βαλεντίνος.*

Τερ. (μὲ ἀπάθεια, πάντα, παίρνει τὶς κορδέλλες, ποὺ τὶς κρέμονται ἀπὸ τοὺς ὤμους, καὶ διαλέγει μὲ προσοχὴ μιὰ. Τὸ φόρεμα ἔχει μείνει ἀπάνω στὴν κάσσα.)

Βαλ. (ἔπειτα ἀπὸ λίγες στιγμὲς τραγικῆς σαστιμάρας, ἀσάλευτος ἀπὸ τὴ θέση του, σωριάζεται σὲ μιὰ καρέκλα ἀπὸ τὸ βάρος τῆς συλλοῆς.)

Τερ. (Κρατώντας ἀπὸ τὴ μιὰ τῆς ἄκρῃ τὴν κορδέλλα ποὺ διάλεξε, τὴν ἀνεμίζει στὸν ἀέρα, παρακολουθώντας μὲ τὸ βλέμμα τὸ φτερούγισμά της. Ἔπειτα, μὲ ὀρμὴ μεγαλῆτερη τὴν πετᾷ ψηλὰ στὸν ἀέρα. Θέλει νὰ τὴν ἀρπάξῃ, μὰ ἡ κορδέλλα πέφτει. Καὶ ἡ Τερέζα κάνει ἕνα κίνημα λύπης.) ὦ!... (Στρέφει πρὸς τὸ Βαλεντῖνο καὶ τὸν φωνάζει.) Ἐ!... ἐσύ!... (Δείχνοντας τὴν πεσμένη κορδέλλα.) Δὲ βλέπεις;... Βοήθησέ με.

Βαλ. (τὴνάζεται ἀπάνω· σκύβει, παίρνει τὴν κορδέλλα, καὶ τῆς τὴ δίνει, ἐνῶ τὸ χέρι του σιγοτρέμει καὶ αὐτὸς ἀποφεύγει νὰ τὴν κοιτάξῃ στὰ μάτια, ἀποφεύγει καὶ τὸ βλέμμα της.)

Τερ. (ξαναπαίρνοντας τὴν κορδέλλα.) Μὲ φοβάσαι;

Βαλ. Ὅχι, κυρία Τερέζα.

Τερ.... Μὲ σιχαίνεσαι;

Βαλ. Λυποῦμαι πολὺ ποὺ βγαίνουν ἀπ' τὰ χεῖλή σας τέτοιες ὑποψίες.

Τερ.... Ἐγὼ δὲν ξέρω οὔτε ποιὸς εἶσαι.

Βαλ. Καὶ ποιὸς θέλετε νᾶμαι!... Εἶμαι... ἕνας καμπούρης.

Τερ. Κ' ἔπειτα ;

Βαλ. Κ' ἔπειτα εἶμαι... ἓνας θλιβερός παράσιτος.

Τερ. Γιατί ;

Βαλ. Γιατί ἴσα-ἴσα ἀπὸ τῇ δυστυχίᾳ τῶν ἄλλων βγάζω ὅ,τι μοῦ χρειάζεται για νὰ ζῶ. Δὲν μπορῶ νὰ ἀρνηθῶ. Πρωτύτερα, εἶχε κείνος μεγάλο δίκιο νὰ μοῦ τὸ χτυπήσῃ. Κοκκίνισα μάλιστα ἀπὸ τὴ ντροπὴ μου. Μοῦ φάνηκε πὼς δὲ θάχα κὰν τὸ θάρος πιά νὰ σᾶς πλησιάσω, νὰ σᾶς μιλήσω... Καὶ ὅμως, ὄχι. Εἶμαι χειρότερος παρὰ πρῶτα. Γιατ' εἶμαι τώρα βέβαιος πὼς κανένας δὲ μὲ κατασκοπεύει, ὠφελοῦμαι περισσότερο παρὰ πρὶν ἀπὸ τὴν κατάστασή σας, ποὺ δὲ μὲ βλέπετε καὶ δὲ μ' ἀκοῦτε. Μένω κοντά σας, σᾶς βλέπω σᾶς μιῶ ἐλεύτερα, καὶ ζῶ τὴν ὥρα τὴ γλυκίτερη τῆς ζωῆς μου. Ἄν δὲν εἴστε τὸ θῦμα μιᾶς μεγάλης συφορᾶς, ἡ ὥρα τούτῃ δὲ θὰ δινότανε σὲ μένα.

Τερ. Νά το : σωστὰ τὸ λές. Καὶ θαρρῶ πὼς ἐμεῖς οἱ δυὸ θὰ συνεννοηθοῦμε περίφημα. Ἄς μιλήσουμε... ἄς μιλήσουμε γιὰ ὅλα. (Τὸν τραβᾷ καὶ τονεῖ βάζει νὰ καθήσῃ πολὺ σιμά της.) Ἄς μιλήσουμε σὰ νᾶμαστε δυὸ καλοὶ φίλοι.

Βαλ. (ζωηρεμένος πολὺ—μὲ φωτεινὰ τὰ μάτια.) Ναί, ναί, ἄς μιλήσουμε σὰν καλοὶ φίλοι.

ΣΚΗΝΗ Δ'. *Βαλεντῖνος, Τερέζα, Στέφανος.*

Στέφ. (ἀπὸ μέσα, μακριά :) Βαλεντῖνε !... Βαλεντῖνε !...

Βαλ. (ἀνατινάζεται ἀπὸ φόβο καὶ ἀπορία, σὰ νὰ τὸν πιάσανε ἐπ' αὐτοφόρῳ.) Αὐτὸς !

Στέφ. (ἀπὸ μέσα.) Ἦρθα, ἦρθα, Βαλεντῖνε !...

Βαλ. (παραμερίζει τὸ κάθισμά του ἀπὸ τὴν Τερέζα σιμά, καὶ γεμάτος συγκίνησι τρέχει πρὸς τὴ θύρα.)

Τερ. (σηκώνεται ἀνίσχυη καὶ ξαναπιάνει βιαστικά τὸ φόρεμά της, ταραγμένη καὶ φωνάζοντας :) Ὅχι ! Ὅχι !... Μὴν τοῦ πῆς νᾶμπη !... Γιὰ ὄνομα ! μὴν τοῦ πῆς νᾶμπη !... Εἶμαι ντυμένη σὰ δούλα... Ἔτσι δὲν κάνει νὰ τὸν ὑποδεχτῶ κεῖνο τὸν κύριο !

Βαλ. (εἶναι στὸ ἄνοιγμα τῆς θύρας.)

Στέφ. (φτάνει τρεχάτος, βαλάντωμένος, καὶ πέφτει ἀπάνω του, ἀγκαλιάζοντας τὸν ἀπὸ τὸ λαιμό.)

Τερ. (τρέχει φοβισμένη νὰ κρυφτῇ σὲ μιὰ γωνιά, ζητώντας νὰ μὴ φανερωθῇ, καὶ δίχως πιά νὰ φωνάξῃ, ἐξακολουθεῖ, ἱκετευτικά :) Ὅχι !... Ὅχι !... Πές του νὰ φύγῃ... Πές του νὰ φύγῃ... (Λίγη σιωπὴ.)

Στέφ. (λαχανιασμένος.) Δὲν μπόρεσα ! (Ἀνασηκώνεται γιὰ νὰ πάρῃ τὴν ἀπανοίῃ του.)

Βαλ. (τοῦ παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι τὸ κατέλλο καὶ τὸ ρίχνει ἀπάνω σὲ μιὰ καρέκλα.)

Στεφ. Γιὰ νὰ φύγω μακριὰ ἀπὸ δῶ... πάλαινα... πολέμησα... σὰν τὸ θεριὸ ποὺ θέλει νὰ σπάσῃ τὰ σίδερα τῆς κλούβας του... Κι αὐτὸς ὁ τρομερὸς ἀγώνας... μ' ἔχει ἐξαντλήσει.

Δὲν ἀντέχω πιὰ. (Κοιμένος, ἐρείπιο, ἀκουμπώντας στὸ Βαλεντίνο, σέρνεται ὡς τὸ ντιβάνι καὶ πέφτει ἀπάνω.)

Βαλ. Εἶχες περάσει καὶ τόσες νύχτες ἄϋπνος... Ἠσύχασε, ξεκουράσου... καὶ σοῦ δίνω τὴν ἐγγύησή μου, αὔριο θὰ δῆς πὼς θάσαι ὑγιὴς καὶ δυνατός, ὅσο ποτὲ ὡς τώρα.

Στέφ. Δὲν τὸ ἐλπίζω ἀκόμα... (Μ' ἀνήσυχα τὰ βλέμματα, ἀναζητεῖ τὴν Τερέζα, καὶ τὴ βλέπει ἐκεῖ, ξαρωμένη στὴ γωνιά καὶ φοβισμένη.)

Βαλ. Φώναξέ τηνε κοντά σου.

Στέφ. Δὲ θ' ἀρχότανε.

Βαλ. (τὴν πλησιάζει φιλόστοργα.) Θέλετε νὰ μιλήσετε μὲ κεῖνο τὸν κύριο ;

Τερ. (δείχνοντας τὸ ἀκατάστατο φόρεμά της.) Ποιὸς ξέρει τί ἰδέα θάξῃ γιὰ μένα !

Βαλ. Κοιτάξτε νὰ τὸν κάνετε νὰ σᾶς συχωρέσῃ.

Τερ. Καὶ πῶς ;

Βαλ. (τὴν παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ σχεδὸν δίχως νὰ τὴν κάμῃ νὰ τὸ καταλάβῃ, τὴν ὀδηγεῖ σιγά-σιγά πρὸς τὸ Στέφανο, παρακινώντας τὴ μυστικά.) Νὰ τοῦ πῆτε πὼς ἔχετε κι ἄλλο φόρεμα. Νὰ τοῦ τὸ δείξετε, μάλιστα. Κι ἂν αὐτὸς ἀληθινὰ σκέφτηκε κακὸ γιὰ σᾶς, θάλλάξῃ γνώμη. Δὲν εἶν' ἀλήθεια, Στέφανε, πὼς θάλλάξῃς γνώμη ;

Στέφ. Ναί, βέβαια.

Τερ. (τοῦ δείχνει τὸ φόρεμα) Σ' ἀρέσει ;

Στέφ. (σὰ νὰ βλέπῃ ὄνειρο, ζωηρεύοντας στὸ πρόσωπο.) Εἶναι ὁμορφο !

Τερ. (μὲ ἡμερὴ, ὑποβλητικὴ φωνή.) Καθίστε δίπλα του.

Βαλ. (κάθεται σὰν αὐτόματο δίπλα στὸ Στέφανο.)

Βαλ. Δώστε του νὰ καταλάβῃ πὼς θάναί ἀκόμα πιὸ ὁμορφο.

Στέφ. Ναί νὰ μοῦ τὸ ἐξηγήσετε.

Τερ. Περίμενε καὶ θὰ δῆς. (Παίρνει μιὰ κορδέλλα, καὶ καταγίνεται νὰ τὴν περάσῃ ἀπὸ τὶς τρύπες τῆς δαντέλλας, πού ἔχει στολίσει τὸ φόρεμα.)

Βαλ. (σιγανά, πίσω ἀπὸ τὸ Στέφανο.) Πηγαίνω ἀπάνω, στὸ δωμάτιό μου, Στέφανε. Γειά σου.

Στέφ. (πρὸς τὴν Τερέζα.) Μά, μὲ τὸ φῶς αὐτὸ τὸ θαμπό, δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ ἐργάζεστε πολὺ. Νὰ μὴν πάθετε τίποτα !

Τερ. (χαμογελώντας.) Δὲν πειράζει.

Βαλ. (κοιτάζοντας νὰ μὴν ἀκουστοῦνε τὰ βήματά του, φεύγει ἀπ' ἀριστερά.)

Στέφ. Ἄς ξεκουραστοῦμε μαζί, τώρα. Κι αὔριο πάλι μαζί κ'οἱ δυὸ ξαναπιάνουμε δουλειά. Ἐγὼ θάμῃ ὑπομονετικός... σὰν ἐσᾶς. Ἐσεῖς θὰ μὲ συμβουλευέτε... θὰ μοῦ δίνετε τὸ παρὰδειγμα... Θᾶστε ἡ Ἀρετὴ μου.

Τερ. Ἐγὼ εἶμαι μικρούλα, μικρούλα...

Στέφ. (ξαναλέγει μὲ ἀόριστη στοχαστικὴ τρυφερότητα.) Μικρούλα, μικρούλα... (Δειλά δειλά, τὴν ἀγκαλιάζει ἀπὸ τὴ μέση. — Ἐκεῖνη δὲν κάνει καμιά ἀντίσταση, καὶ ἀφήνει τὴν ἐργασία. — Ὁ Στέφανος σφίγγεται κοντά της καὶ βάζει τὸ κεφάλι του στὴ ράχη τοῦ ντιβανιοῦ.) Ἔτσι.

Τερ. Γιατί εἶσαι κουρασμένος ;... Ἐκαμες πολὺν δρόμο ;

Στέφ. Ναὶ ἀρχετό,

Τερ. Θέλεις νὰ κοιμηθῇς;

Στέφ. Ναί. (Σιωπή.—Μισοκλεῖ τὰ μάτια, καὶ ψιθυρίζει:) Νά: λίγο-λίγο, ὅλα σβήνουνε γύρω μου... Δὲ βλέπω παρὰ ἐσᾶς... σὰ νᾶσαιστε ἢ ψυχὴ μου... Σᾶς βλέπω ἡσυχῇ... Τόσο ἡσυχῇ!... Τέλος, νὰ ἢ γαλήνη. (Σιωπή.—Ὁ Στέφανος κοιμάται.)

Τερ. (ἀπαλά-ἀπαλά, ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του.—Σηκώνεται.—Σὰν ἀπὸ ἀδιόρατη πρόθεση φιλοφροσύνης, ἀφήνει τὸ φόρεμά της καὶ πέφτει στὰ γόνατα καὶ τὰ πόδια τοῦ Στέφανου. Χαμογελᾷ ἄλλη μιὰ φορά, καὶ φεύγει, κοιτάζοντάς τον. Καθὼς φεύγει ἀρχίζει καὶ ξαναλέγει, πολὺ ἀργά, μὲ ἀπαλό, μονότονο καὶ μελωδικὸ τόνο, τὸ τραγουδάκι τοῦ Γέρου ζητιάνου:

Τί θές καὶ βλέπεις μέσα στὸ κῆμα; — Κλείσε τὰ μάτια, κάμ' ἕνα βῆμα...

(Χάνεται μέσα στὸν κῆπο· μὰ τὸ τραγουδάκι ἔρχεται ἀκόμα, ξεψυχισμένο:

Ἐκεῖ ἔναι ὁ φίλος, καλὴ μου κόρη.— Κλείσε τὰ μάτια... καὶ βάλε πλώρη...

Βαλ. (ἀπὸ μέσα, μὲ φωνὴ ἄγρια καὶ τρομερή, σχεδὸν πνιγμένη ἀπὸ τὴν ἀπόστασι). Πρόφτασε, Στέφανε! Ἡ κυρία Τερέζα εἶν' ὀρθὴ ἀπάνω στὸ τοιχάκι, καὶ ἀπλώνει τὰ χέρια στὴ θάλασσα!

(Μπαίνει ἀπ' ἀριστερά, ὁρμᾷ πρὸς τὸν κῆπο, καὶ χάνεται. Ἀκούεται ἡ κραυγὴ τοῦ ὅλη τρομάρα.)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ: Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΤΕΛΟΣ